

VASÁRNAP SZABADSÁG MAGAZINE SECTION

HARMINCNEGYEDIK ÉVFOLYAM. — NO. 45. SZÁM.

CLEVELAND, O., 1923 NOVEMBER 9.

EGÉSZ AMERIKÁBAN LEGNAGYOBB UR: A GYERMEK

Amerika igazán a gyermekek hazája. Sehol a világon nincs olyan szabadsága a gyermeknek, mint a negyvennyolc állam földjén. Sehol a világon nincs annyi "joga" a gyermeknek, mint Amerikában. Csak természetes következménye ennek a szabadságnak, hogy viszont rengeteg gyerek él vissza kiváltságos helyzetével. Az utca, minden városban a gyermekeké. Labdázhatnak, hancurozhatnak teljesen szabadon mindenütt, de ez a szabadság magyarázza meg egyúttal azt a szomorú tényét is, hogy a szerencsétlenségek száma évről-évre szaporodik. Azért gázolnak el oly megdöbbentően sok gyermeket az autók, mert az "utca a gyermeké". Nagy előszeretettel gyujtanak tüzeket az utcákon a gyermekek. Összehordják őszi idején a sárga faleveleket, galyakat, papirosokat, máglyába hordják és meggyújtják. Kedves, jó mulatság lehet az így rögtönzött tüznél almát, vagy krumplit, pláne kolbászt sütni, de mindamellett okosabban teszi minden gyerek, ha távol tartja magát az ilyen "multságoktól". Az autók után, az ilyen "játék-tüzek" okozzák a legtöbb tragikus szerencsétlenséget a gyermekesereg táborában.

VASARNAP
MAGAZINE SECTION
A "SZABADSÁG" szépirodalmi melléklete.

Editor: COL. ANDREW OSERNA, szerkesztő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: 700-710 Huron Road
Printed and published:
1923 NOVEMBER 9

VAJJON a VAGYON

Magában véve megbecsülendő-e? Vajjon, aki gazdag, csak azért, mert gazdag, rászolgált-e embertársai tiszteletére? A kérdés fölöslegesnek látszik és még sem az. Fölöslegesnek látszik azért, mert sok ember annyira természetesnek találja a gazdag embernek járó tiszteletet, hogy nem is gondolkodik ezen a kérdésen. Gazdag? Tehát hatalmas s miután hatalmas, tehát tisztelni kell, s miután gazdag és hatalmas, tehát félni is kell tőle. Ez vajmi silány módja a tiszteletnek, de gyakori.

Nem, a gazdag embert csak a gazdagságért nem szabad tisztelni. Ellenben igenis tisztelni kell azért, meg kell becsülni azért, amit nyújtott embertársainak. S ha ezért ellenértékképpen bizonyos vagyont tett szert, ez természetes, ez magától értetendő s hasonlítsuk össze a vagyont azokkal a szolgálatokkal, amelyeket embertársainak tett. Ha a szolgálatok nagyobbak, mélyebb értékűek, mint a dollárokkban, kifejezhető vagyona, akkor igazán rászolgált embertársai tiszteletére. A szolgálatot meg kell fizetni, de a szolgálatot igazi ellenértéke az a tudat, hogy hasznára voltam embertársaimnak.

Michigan állam egyik leg-gazdagabb embere Couzens szenátor. Mégér vagy harminc millió dollárt. Valamikor újságot és gyümölcsöt árult az utcán, majd más üzletbe fogott, később társa lett Fordnak, aztán megvált Fordtól s a maga részéért mesés összeget kapott. Amikor megkérdezték tőle, hogy sikerének mi volt a titka, ez volt a válasza:

— Dolgoztam. Mindig dolgoztam. Aki dolgozik, az előbb-utóbb feltétlenül eléri a célját.

Nemes elv, szép tanítás, a mit jó lenne megfogadni mindenkinék. Couzens a politikába ment, becsületes politikai elveket vall és gyakorol s amikor például Detroit polgármestere volt, olyan kedvező feltételek mellett tudott a városnak kölcsönt szerezni, ami szinte páratlan volt az amerikai városok történetében. Szóval gazdag ember, akit tisztelni kell, mert használt embertársainak. Hogy amelletts gazdag is, az az ő szerenésége.

Vagy vegyük Edison esetét. Statisztikusok megállapították, hogy Edison, a ki most már gazdag ember, összehasonlíthatatlanul több szolgálatot tett embertársainak, mint amennyit ő keres. Sőt a statisztikusok, akik mindent kiszámítanak, hisz ez a hivatásuk, még azt is kisütötték, hogy dollárokkban kifejezve Edison évenként tizenöt billió dollár hasznot nyújt embertársainak. Megint csak azt mondhatjuk, amit fentebb állapítottunk meg a michigani szenátorról: gazdag ember, akit tisztelni kell, de nem a vagyonáért, hanem azokért a szolgálatokért, amelyeket embertársainak tett.

S hasonló álláspontra kell helyezkedni az olyan milliommokkal szemben, mint amilyen Ford, George Eastman, John H. Patterson, Frick, Julius Rosen-

wald, Cyrus H. McCormick, Graham Bell, Borden, Woolworth. Ezek az emberek, habár óriási vagyont tettek szert, mind olymód keresték meg vagyontukat, hogy ezzel egyidőben szolgálatára voltak embertársaiknak is.

Lehet valaki gazdag s amelletts zsigori és uzsorás és élőködik embertársain és szíjja a véruket és semmiféle erkölcsi szempontokat nem ismer s csak egy kötelességről tud: a saját bendőjét megtölteni s a saját bankkönyvét meghízalni. De az ilyen gazdagból nem kérünk. Az ilyen gazdag, ha hangoztatja is a jót és az erkölcsöt, farizeus s ellensége embertársainak.

A tiszteletreméltó gazdag az, aki dolgozik, aki szolgál embertársainak s aki úgy keresi meg vagyonát, hogy emberi értékeiből és tehetségéből sokat juttatott embertársainak is.

Keresztény Gondolatok

Irja: FATHER CSAKTOENYAI LÁSZLÓ.

A KERESZTÉNY világnézet indító oka, mindent igazán megmagyarázó védőbástya, meggyezészetlen utmutatója, cselekedeteinek, irányításainak megdönthetetlen bizonyítéka, napugaras fénye, mindenek legyönylítő reménységára, végeredményben végző célja: AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁG.

Az örökkévalóság gondolatának, létének legnagyobb emberileg érthető bizonyítéka, hogy ez az emberi aggyal át nem fogható fogalom valóban él közöttünk. Egy óriási gondolat, amely legkevésbébe zárhatja ki magából a lehetőséget; egy határtalan fogalom, amely csak a valóságból eredhetett, amely nem emberi aggyal pattant ki, de isteni szikráként gyulladt ki az emberiség életében.

De az örökkévalóság valójában csakis az Isten fogalmában, létezésében nyerheti igazi bizonyítékát. Ha nem lenne végtelenség, nem lenne örökkévalóság, akkor Isten sincsen.

De elképzelhető homoly ószel, hogy létrejön a világban a legtökéletesebb fogalom anélkül, hogy az valóban megjelenne?

Ez lenne a legnagyobb lehetetlenség, amit még elképzelni sem tudunk és tényleges valóság nélkül sohasem is állíthatunk volna, mert valóság nélkül az emberi gondolkodás lehetősége kívül esik.

Kellott, hogy Isten maga adja tudomásra — ebből származott át hitünk.

A hit pedig nem kíván teljes megérthetőséget bizonyítékul, csak filozófiai és metafizikai ésszerűséget. Ezért is KELL hinni még akkor is, ha nem tudunk megérteni valamit teljesen.

Az örökkévalósággal szemben tehát nem lehet kifogás, "kérem én nem tudom elhinni sehogysem".

A hit nem tudás, hanem isteni tekintélyen nyugvó elszánt AKARAT. E kötelező akarat alól pedig senkinek vonhatja ki magát, hisz akkor Istennel egy vonalba helyezi magát, ami nevétségesen lehetetlen póffeszkedés.

Van hát örökkévalóság.

ELLENBEN minden lépésünk bizonyíték, ha tagadjuk az örökkévalóságot. Vagyis negatív oldalról minden ami napfényre jő, szemünk előtt válik az örökkévalóság létének emberi aggyal is felfogható tudássá, tehát nem csupán hitte válható bizonyítékává.

Ha van igazságosság, az csak az örökkévalóságban érheti el valóban igazi helyét. Mert az örökkévalóságban sohasem múlik el. Már pedig igazi boldogság nem lehet ott, ahol fenyeget a veszély, hogy annak egyszer vége is lehet.

Ha van erkölcs és tisztesség, az csak az örökkévalóságban bírja szentességét, örök boldogságban, vagy örök szenvedésben. Az örök boldogság elérését az örök büntetés tudata segítheti, mert hisz ha nem lenne örök büntetés, csak bizonyos ideig, akkor az emberi gyarlóság szívesen gonoszodnék, hiszen szívesen vállalná egy távolabbi boldogság reményében az ideig tartó büntetést a bűn élvezetének kedvéért, mint ahogyan a szentéletű emberek szívesen is vállalják a földi szenvedések és lemondások egész sorozatát is az örök boldogság reményében. De hát akkor mi szükség van erkölcsre és jószágra?

Ha van Isten, akkor csakis ő maga lehet boldogságunk tárgya, mert nem lennénk teljesen boldogok, ha elérhetetlen valami van előttünk. De ha az Isten, akkor az istenség fogalma szerint az egész örökkévalóság nem elegendő, hogy tökéletességét, hogy így fejezzük ki magunkat, kiélvezhetők legyenek. Nem volna Isten, ha előttünk elfogyva minden tökéletessége.

Van tehát örökkévalóság! Életünknek és minden eszünknek a földön csakis az örökkévalóságnak a valósága ad értéket.

Ha nincs, akkor közönséges állatok vagyunk, és senkinek sincsen joga prédikálni.

De ha ennek a filozófiának hódolnánk valamennyien, percek alatt nemné tünkre a világ.

De eljött maga Krisztus és tünet bocsájtott a földre és meggyulladt a mindenek legyönylítő kereszténységben.

Goethe Gondolatai

Csak azt ne képzelje senki, hogy vártak rá, mint egy megváltóra.

Vajjon tudja-e a veréb, hogy mit érez a golyó?

A falevél, amelyet szél sodor tovább, gyakran madárhoz hasonló.

Valaki felismerheti egy eszme hasznos voltát és mégsem érthet kellően ahhoz, hogy teljesen hasznát vegye.

Kérdés: Mi a prolestináció? Felelet: Isten bölcsőbb és hatalmasabb, mint mi, azért tetszőse szerint bíznék velünk.

Az érzékszervek nem csaklányok, azonban az ítélet csaklány.

Nagy tehetség a legszebb égenztelenség.

Nemcsak az teszi az embert, ami vele született, hanem, amit magának megszerzett.

AMIKOR

körülbelül egy félszázad előtt Jules Verne megjelentette "Utazás a Föld körül Nyolevan Nap alatt" című, híres regényét, az olvasók dobogó szívvel, határtalan lelkesedéssel és érdeklődéssel kísérték képzeletükben a csodálatos hős csodálatos kalandjait, aki pénzét és erejét nem kimélve, épségét és életét kockáztatva rohant célja felé, hogy megnyerje fogadását — hogy nyolevan nap alatt körülutazza a földtekét. Az egész, természetesen, csak a regényíró ragyogó képzeletének szüleménye volt, mert abban az időben még senki sem gondolt komolyan arra, hogy a földet valóban körül lehessen utazni ennyi idő alatt.

De a képzelet mégis magával ragadott beünket, nem igen vetettünk számot a valóság tényével s talán még mindnyájan emlékszünk arra, milyen szomorúság vett rajtunk erőt, amikor a regényíró a témájával folytatott érdekes játék közben néhány oldalon úgy tüntette fel a dolgot, mintha hőse elvesztette volna fogadását. S talán még mindnyájan emlékszünk arra, mint könnyebbültünk meg, mint újongtunk fel, amikor kitudódott, hogy a hős mégis betartotta szavát, mégis megtette utját nyolevan nap alatt s tévedése csak onnan eredt, hogy egész utja alatt egyetlen egyszer sem igazította előre óráját. Így nyert huszonnégy órát s ez a huszonnégy óra vált döntővé fogadásában, amelyre feltette egész vagyonát.

Félszázad előtt íródott meg ez a regény s még husz esztendővel ezelőtt is csak a képzelet játéka tetszett az egész. De ma az a helyzet, hogy nem nyolevan nap alatt, hanem huszonnégy óra alatt fogják körülrepülni a földet.

Igen, a valóság ma leveri a képzeletet. A valóság haladásának gyorsasága nagyobb a legkorlátatlanabb képzelet szárnyalásánál is. A fantasztikus regények kora lejárt. Hogy olvassa a ma gyermeke Verne regényeit a léghajóról, a tengeralattjáróról, az uszó szigetről, amikor a valóság tényei ezerszer tökéletesebbek, ezerszer hatalmasabbak, mint amiket a regényíró álmodott meg. Repülőgépek van, amely játszva verné le Verne léghajóját. Tengeralattjárók vannak, amikhez képest talán csak játékszer Nemo kapitány tenger alatt uszó alkotmánya. S óceánjáró gőzösek vannak, amelyek több csodát tárnak elénk, mint az uszó sziget naivnak tűnő csodája.

S melyik regényíró az, aki ma a jövőt próbálja megálmodni? Talán mire leírná és kiadná képzeletének alkotását, a valóság már teljesebb és fantasztikusabb eredményekkel cáfolna rá merésznek hitt jóslataira.

A költői képzelet ma szárnyszegetten bukik alá, hogy helyet adjon a tudományos képzeletnek, amely nemcsak megírja, de valósággá formálja álmait.

A tudomány, a technika utjai beláthatatlanok. Olyan lehetőségek előtt állunk, amely nemcsak a föld, de a világegyetem szereplő tényezőivé tehetik az embert.

Holnap utra kelhet valahol valaki és fogadást köt arra, hogy versenyt repül a kelő nappal s körülrepüli a földtekét, mielőtt kiindulási pontján újra felkelhetett volna az életet adó tűzgolyó. És megnyerheti a fogadást.

szágról
amerika
tétlenül
gyelemn
egy ide
ha Bud
szag n
amerika
Legu
amerika
kes cik
mellékl
megfigy
tagadha
szag s
szempon
Az a
esoda s
rópabat
resté B
sötétsá
sötétké
geráfó
Duna f
szik.
Majd
tos látv
A vilá
ja táru
muzsik
lágító
s a pes
parlam
Már ez
utazni.
írja a
Cikk
lyen sz
chia é
epen u
történe
tendős
nem ve
hogy a
a szem
problem
mas ön
életét
ták.
E
anferik
tulajdo
igy ne
gondol
goztató
Közép-
béke,
gi hat
nem va
Azt
rópa
nepe

BUDAPEST — amerikai szemmel

MOSTANÁBAN több ízben szép, elismert cikkek jelentek meg Magyarországról és Budapestről az amerikai lapokban, ami feltétlenül biztató jelenség, figyelembe véve azt, hogy egy ideig úgy látszott, mintha Budapest és Magyarország nem is léteznék az amerikai lapok részére.

Legutóbb Anne O'Hara McCormick amerikai író nő járt Budapesten s érdekes cikkben, amely a New York Times mellékletében jelent meg, szögezte le megfigyeléseit, amelyeknek konklúziója tagadhatatlanul rokonszenves Magyarországra s ebben az esetben főként Budapest szempontjából.

Az amerikai író nő megírja, hogy mi esoda szerepet tölt be a Duna Közép-Európában. A híres kék Duhát hiába kereste Bécsben, mert inkább szürke és sötétsárga. De Magyarországon írja — sötétkék az ég, valami hihetetlenül szügeráló színe van s ezt tükrözi vissza a Duna felülete is, úgy, hogy kéknek látszik.

Majd megírja, hogy miesoda esodálatos látványt hajón beérkezni Budapestre. A világ egyik leggyönyörűbb panorámája tárul az utas elé, valahonnan cigány-muzsikát hall, a hegyen komoran, de világitó szemekkel, tekint le a királyi vár s a pesti oldalon fenséges képet nyújt a parlament hatalmasan impozáns épülete. Már ezért is érdemes Magyarországra utazni, hogy ezt a látványt megéljük — írja a többi között a cikkében.

Cikke folyamán rátér arra, hogy milyen szerepet töltött be a kettős monarchia életében Magyarország. Elmondja, hogy a magyar nép — az arisztokrácia épen úgy, mint a földművelő osztály — történelmi emlékeiben él s az ezer esztendő múlt nemcsak kép a múltból, hanem valóság számba megy. Leszögezi, hogy aki a magyar nemzetet nem ebből a szempontból nézi, az nem érti meg a problémáit, nem érti meg azt a fájdalmas önérzetet, amely a nemzet jelenlegi életét jellemzi azért, mert szétdarabolta.

— Gunyosan azt mondják — írja az amerikai író nő — hogy Magyarország tulajdonképpen Budapest és vidéke, de ez így nem maradhat. Még a nemzetközi gondolkodás, pacifista eszméket hangoztató magyarok is azt mondják, hogy Közép-Európában majd csak akkor lesz béke, ha Magyarország visszanyerte régi határait. Nem akarnak háborút, hanem várják a maguk idejének eléréjét.

Azt mondja a magyarokról, hogy Európa legöntudatosabb, legönérzetesebb népe s hogy azok az amerikaiak, akik

Egy amerikai író nő tapasztalatai Magyarországon. — Elismeri a magyar nép kvalitásait. — A történelmi valuta hatása a jelenre. A lerombolt valuta következményei. — Bizik a jövőjében.

csak a gulyást, a magyar rapszódákat, a "hunky"-t és a paprikát ismerik, azok nagyon messze esnek attól, hogy amit a magyarokról tudnak, hogy azt ismeretnek, nevezhessék. Kiemeli az Árpád korabeli királyok jelentőségét, Nagy Lajos fontosságát, megállapítja, hogy Mátyás király volt kora legkülönb uralkodója s általában olyan szeretettel emlékszik meg a magyar nemzet múltjáról, amely — feudálisztikus karakterénél fogva erősen belenyúlik a magyar jelenbe s a magyarok többségének szempontjából, az író nő felfogása szerint természetes — hogy így csak az írhat, akit tényleg megfogtak a magyarországi impressziók.

Erősen hangsúlyozza, hogy Magyarország öntudatosan nem hisz abban, a mit a modern állampolitikusok demokráciának neveznek. Viszont hangoztatja, hogy a szomszédállamok demokráciája is felleget vagy illúzió, nem tartozik a reális tényezők közé. A magyar szempont az, hogy az ezeréves magyar nemzet megérdemli régi határvonalait s amikor a magyarok erről a kérdéssel beszélnek, még a nemzetközibb szempontokat hangoztatók is elkeserednek. A múlt annyira a vérükben van, mint a jelen s amikor Árpád nevét mondják, azt ugyanolyan természetességgel ejtik ki, mint az élő államférfiai közül például Apponyi Albert gróf nevét.

Kiemeli, hogy a Habsburgokat többre taksálják Magyarországon, mint Ausztriában, de ezzel nem akarja azt mondani, mintha Magyarország kimondottan Habsburg-párti lenne. De a monarchikus tradíciók olyan mélyen gyökeredeznek, hogy a magyarok egy része még a Habsburgok bűneit is hajlandó elfelejteni, csak hogy Magyarország megint királyság lehessen.

Elismeri, hogy a magyarok — büszkeségükkel, hajthatatlanságukkal és önérzetükkel fogva — nehezen kezelhetők s ebben a tekintetben utal Zimmermannnak, a Nemzetek Ligája bécsi pénzügyi megbízottjának kijelentésére, aki azt mondta, hogy abban az esetben, ha Magyarország kölesönt kap, aki az ő szerepét fogja betölteni Budapesten, annak sokkal nehezebb munkája lesz.

Magyarország, és nem ok nélkül — írja az amerikai író nő — úgy érzi, mintha teljesen elenségekkel volna körülveve. A kisántant hatalmak csakugyan nem viseltetnek jóakarattal Magyarországra iránt. Félnék tőle. Ausztriától nem félnék. S ez a magyarázata annak, hogy — a kölcsön ügyében — miért nem akarja Magyarország a Liga ellenőrzését, mert attól tart, hogy ebben az esetben belügyi intézésében része lesz a kisántantnak is.

— Csak harmincezer főből álló hadseregünk van — jelentették ki többen az amerikai író nőnek — mégis félnék tőlünk. De szükség esetén tudnánk egy millió főből álló hadsereget előte-

remteni. Ami a miénk volt valaha, az megint a miénk lesz egy szer.

Ezt az őszinte vallomást naivnak minősíti az amerikai író nő, de ugylátszik mindamellett vajgyepen azért tetszik neki.

A magyar gentriőről megállapítja, hogy nincsenek kommerciálitradíciói s ez a magyarázata annak, hogy miért tudott a zsidóság mint kereskedelmi tényező, annyira gyökeret verni Magyarországon.

— Magyarországnak ép úgy, mint Lengyelországnak és Ausztriának meg van a maga zsidó problémája — írja az amerikai író nő — de jellemző, hogy a magyar zsidók javarésze erőset magyar barát az "Ébredő Magyarok" és hasonló szervezetek zsidóellenes működése ellenére. Bethlen igyekszik megtartani a rendet az országban s a gentry is kezd rájönni arra, hogy elveszti a talajt a lába alól, ha nem alkuszik meg a történelmi göggel, amely az üzletet mindig a zsidóira bizta.

Érdekes megjegyzéseket tesz a magyar nyelvvel kapcsolatban. Úgy látszik a muzsikája nem hatott rá vonzóan, mert, valamelyik Budapesten élő amerikai barátjára hivatkozva azt írja, hogy a magyar nyelv annyira nehéz s úgy hatott rá, mintha a finn és a tatár nyelvből a legkomplicáltabb szavakat kihajították volna s ezekből a szavakból alakult ki a magyar nyelv. De ezt a megjegyzését is, szemelláthatólag, inkább humorosnak szánja, mint szarkasztikusnak.

Majd — találoán — egyet üt azokon, akik igaztalan és erköketelen eszközökkel gyűjtenekvagyónt.

— Akármennyire leromlott is Közép-Európa — írja a többi között — a volt vagyona még nem szállt el, mégis valakinek vagy valakinek a kezébe került. Valóssággal csodálatos vagyonnal rendelkezik egyik-másik ember Közép-Európában.

A magyar fajról megállapítja, hogy erős, munkaképes nép, erősen romantikus hajlamokkal, de érkeke van a realitások iránt is. Az országban, habár lezsugorodott, még sok a kiaknázatlan kínés s csakis a megfelelő eszközök használatán mulik, hogy a magyar nemzet mennyire tudja értékesíteni ezeket a kihasználatlan, kiaknázatlan kincseket.

Beszél a lerombolt valuta következményeiről, s leszögezi, hogy a korona állandó vajudása s az a körülmény, hogy az egyik bankban — zugbankban — többet, a másikban kevesebbet fizetnek a dollárért, csak fokozza a pénzügyi kaoszt s az emberek nyugtalanságát.

Mindamellett ama reményének adott kifejezést, hogy a magyar nemzet, ha le is zsugorodott, most, hogy a maga sorsát döntheti el, hogy a maga hajójának kapitánya, tudni fogja, hogy miként segítsen magán.

Budapesttől el van ragadtatva, a magyar nép szlvósságától is s hiszi, hogy ezt az erős, lelkes és sok egyéb kvalitással rendelkező népet még olyan utra fogja vezetni a Gondviselés, amely a boldogság világába vezet.

Valóban örvendetes amerikai lapban ilyen elismerő, jóakaratu cikket olvasni Magyarországról. S egészen bizonyos, hogy mennél jobban ismeri meg a külföld a magyar értékeket, annál inkább számolhatunk a külföld részéről megértésre Magyarországra iránt.

Hiszen jellemző: valahányszor külföldiek Magyarországra jönnek, a javarészüket mint magyar barát hagyja el az országot. Ez kétségtelenül jó jel.

Az UTOLSÓ CSODA

A "Vasárnap" számára
írta: Kárpáti Aurél

A FORLII prédikátorok az Urnak 1290-ik esztendejét írták arannyal és pirossal festett pergamenttekercseik alá, mikor meghalt Jakab testvér, a szent Domonkosról nevezett kolostor perjele. Jámbor, szentéletű férfi szállott vele sirba, akinek elmúlását a város szegényei és gazdag urai egyformán fájdalmas szívvel gyászolták, s disz nélkül való koporsóját könyezve kísérték utolsó útjára, a San Mercuriale székesegyház egyik mellékkápolnájába.

Halála után tizednapra, septuaginta-vasárnapján, — épp abban az órában, amelyben lelkét kiléhelte, — vörös márvánnyal fődött sírja előtt esodálatos dolog történt. Egy Jacopo Catracone nevű béna sarukészítő, aki az elhunyt pártfogását kérte imáiban a kápolná hűvös boltíve alatt, hirtelen összerázkódott, eldobta mindkét mankóját s az esti ájtatosságra egybegyűlt hívek legnagyobb álmékkodására járnai kezdett. A püspök orvosa és az első vikárius, akik még aznap kiküldettek a szokatlan eset megvizsgálására, kétséget kizáróan megállapították, hogy a sarukészítő — Isten kifürkészhetetlen kegyelméből — esodás módon visszanyerte hét év óta béna lábainak épességét.

Ettől kezdve számtalan beteg, belpokos, néma, lunatikus s más szerencsétlen, ügyesbajos ember kereste fel naponta a kegyes életű perjel sírját s a templom könyveinek tanúsága szerint, sokan meghallgatásra találtak az Urnál. Jakab testvér érdemeiért. A esodatevő halott híre csakhamar elterjedt az egész tartományban, Bolognától Ravenáig, sőt az Alpok lejtőin túl is és egyre többen zarándokoltak Forliba, a San Mercuriale kápolnájában keresve irt szenvedéseikre. Advent táján már Velencében is sokat beszéltek forlői Jakabról. Amikor pedig egy selyemmel kereskedő, gazdag nobilek az ördögötől megszállott fia gyogyultan tért vissza a lagunák közé, arról is szó esett, hogy követséget kellene megesztetni a pápához, a boldog emlékü predikátor szentté avatása érdekében. A dologból azonban — némely beavatók állítása szerint: a koldulók rendjének esel-zővényei miatt — semmi sem lett.

A következő év tavaszán a velenceiek nagyobb hadjáratban vettek részt Cyprus ellen s a váltakozó szerencsével folyó harc izgalmi egy időre eltereltek a köztársaság érdeklődését forlői Jakabról. De pár hónap múlva, amikor a megrongált hajókön hazatérő sebesült zsoldosok száza behurcolták a városba a pestist, a nagy rémület és fejtelenség közepette, amely ennek nyomán támadt, mintegy végső szükségükben újra eszükbe jutott a esodatevő halott, aki bizonyára elhárítaná ezt a szörnyű esapást fejük felül, ha sírja nem lenne oly távol fölük. Naponként erősebben nyilatkozott meg a nép ebbeli reménykedése és óhaja a dómokban szónokló papok ajkán. A bajjal szemben tehetetlen Signoria végre összeült és hosszas tanácskozás után meggyezett abban, hogy a szent, ereklyét megveszi a forlői polgároktól. A doge peesetés levelet küldött Forliba s a köztársaság nevében háromezer aranyat, két eppolinóba met-szett szobrot s egy ezüsttel átszőtt biborköpenyt ajánlott föl a néhai perjel hamvaiért, azzal a hoz-zátoldással, hogy Velence kötelezi magát a szentté avatás körül felmerülő összes költségek fedezé-sére, ami, — beleszámítva a féltékeny koldulók rendjének elhallgattatását, — szintén jelentékeny summára rugott. A fukar velenceiek csak a leg-nagyobb önmegtartóztatás árán s a kényszer szükségé-től sarkallva mentek bele ekkora áldozat hozza-talába és türelmetlenül várták a választ. Két hét multán, mikor a velencei házak kapuinak csaknem négy kilencede meg volt már jelölve a halál fekete keresztjével, megjött a követ Forliból, a püspök válaszával. A Signoria teljes számban összegyűlt s lehangoltan vette tudomásul, hogy a püspök hal-lani sem akar az előnyös eseréről, a nép pedig, a bőkezű ajánlat hírére, még inkább ragaszkodik az áldott hamvakhoz, mint annakelőtte. A doge, aki-nek kapzsiságát föllümlő ravaszága, meg volt róla győződve, hogy Forliban keveslik a fölkinált összeget. Azért újabb ajánlat megtételét: birta-rá a Signoriát s második levelében már ötezer

aranyat kínált a jámbor perjelért. Egyben meg-fenyegette a püspököt, hogy ha a barátságos szó-nak nem enged, nem riad vissza az erőszaktól sem. Erre a fölszólításra azonban még csak választ sem kapott Forliból, ahol a polgárok, látván, hogy a velenceiek milyen esökönnyesen ragaszkodnak szán-dékukhoz, valóságos imáddal vették körül a San Mercuriale márványsírját.

Velencében elkseredett izgatottsággal tárgyal-ták a dolgot. A pestis dühöngése apokalyptikus arányokat öltött. A lagunába dobált holttestek el-feketedett arccal, puffadtan buktak föl a zöfös víz alól a Rialto körül s a büszkeségükben megsér-tett nobilek most már hangosan követelték a Sig-noriától, hogy váltsa be fenyegetését. A doge, hogy "nemiképp megcsappant népszerűségét növelje, örömmel tett eleget a kétségbeesett kívánság-nak.

Egybehívatta a Consiglio dei progati még élet-benmaradt tagjait, akik különösen kereskedelmi dolgokban határoztak s ezek akként döntöttek, hogy sűrűn csapatot küldenek Forlira, a esoda-tevő perjel földi maradványainak megszerzése cél-jából. Hamarosan tárgyalásba is bocsátottak bi-zonyos Matteo Malatesta nevű riminii condottieré-vel, aki hajlandónak mutatkozott hater az arany fejében táborba szállani Forli ellen. Az egyezség megkötése után a sereg mindjárt utnak is indult s hat héttel később Malatesta hihordó követe már bársonypárnán nyujtotta át a doge-nak a kirabolt város kulesait. Forli megvétele rövid, de véres ellenállás után sikerült s a győztes condottiere a drága ereklyével utnak indult Velence felé.

A szenvedésektől sujtott város ünnepi komoly-ságában is mámoros örömmel várta. Az ősrégi, kupolás templomok, a csipkés, ferde tornyok, az inkruztált márványhomlokzatok zsufolt pompája fölött narancssárga színekben izzott a nyárvégi alkonyat, mikor a nagy piazzán szorongó sokaság előtt feltűnt a szent hamvakat hozó gondola ma-gasba nyúló, sanyozott orra. A palota lépcsőin, a lemenő nap sugaraiban csillogva, jelent meg a páncélos condottiere komor, hatalmas alakja, amint terdet hajtv a nyitott kopor-só előtt, átadta azt a három tanács élén ki-vonult, diszruhás doge-nak.

Minden toronyban meghuzták a harango-kat s nyole violaszín selyembe öltözött kano-nok, vállára emelve a kinscet, a Tedeum zu-gó hangjaitól kísérve, lassan elvitte vele a székesegyház árnyékba borult kapujában.

Egyszerre örömrivalgás feszítettette meg az egész várost.

A betegek és haldoklók, — mintha varáz-sítás érte volna őket, — az egészség színe-t újra visszanyerve, gyogyultan keltek ki ágyaikból. A esodatevő halott meghozta a várt esodát: a pestis pusztító ereje meg-tört Velence fölött.

Esti harangzó után a Signoria, a Consog-lio dei pregati és a Quarantia együttes nagygyü-lést tartott a dogepalota nagytermében s egész éjjelútnig azon tanácskozott, hogy milyen jutalomban részesítsék a város derék megszabadítóját, Matteo Malatestát. A teljesített szolgálat rendkívüliségehez mérve, — azt gondolták, — semmiféle jutalom nem lehet elég nagy, amit csak módjukban áll megadni. Nem tudtak megállapodásra jutni.

Végre fölemelkedett a doge, aki nemcsak kapzsiságban és ravaszágban, de jámbor-ságban is föllümlő társait s arannyal át-tört éjsötét kontösét igazgatva, fejt lesütve, így szólt:

— Signor Matteo a végső pusztulástól mentett meg bennünket. Ilyen szolgálatot nem lehet htvány arannyal megfizetni. Ha helyemet átadnám neki, akkor se lenne méltó-képen leróva irányában köteles hálnak. Az ő érdemeinek nagysága meghaladja az emberi jutalmazás határait. Azért azt ajánlom: holnap hajnalban véteasük fejét s azután, mint vá-rosnak védöszentjét, részesítsük illő felmagaszta-lásban...

A hosszú viták alatt kifáradt öreg tanács-urak sóváran figyelték a megváltó szavakat s ősz fejükhez szinte nem méltó sietséggel, helye-slően bölintgáltak.

Boldog meglegedettséggel oszlottak szét, leg-feljebb az okozott még némi gondot nekik, hogy a város leendő védöszent szobrát hol állítsák föl.

Am Matteo Malatesta, egyik apródja útján, ne-szét véve a készülő megdiösülésnek, álrühát öltött s az éj folyamán megszökött a városból, össze-harapott szitkokat morzsolva fogai között. Nyil-van erősen sajnálta, hogy seregét a bevonulás előtt szélnak eresztette.

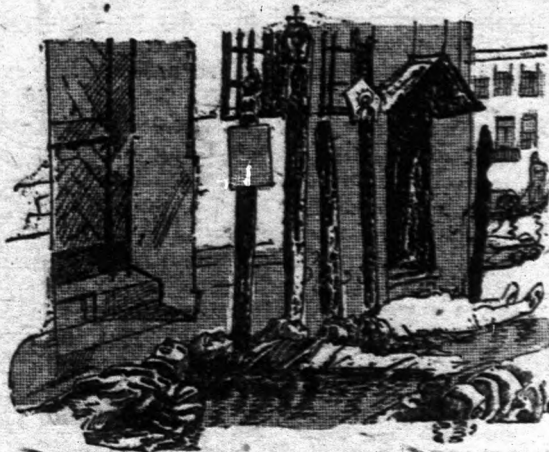
Matteo Malatesta szentté avatása tehát elma-radt.

De elmaradt Forlői Jakabé is.

Az Ur ugyanis — haragjának félre nem ért-hető jeleként — megvonta kegyelmét továbbra a esodatevő hamvaktól.

Forlői Jakab holtteste azon az emlékezetes na-pon tette az első és utolsó esodát Velencében. — Azontul hiába térdeltek imázva sírja előtt. Előbb oly éber fülei süketek maradtak.

A velenceiek viszont megfellekedtek Jakab per-jel szentté avatásának sürgetésétől. Am ennek elmulasztásában a legfelfogultabb gyanakodók se tudnának a kolduló rend féltékenykedésének nyo-maira bukkanni.

Ké
Ho
Az
me
ha

K
két Fr
ipari es
halm
Kincse
a harm
szülő

An
mutato
történe
néha is
legtöb
De ki
hogyan
pézes
jáikb

Pé
lág leg
ban:

He
Joh
We
Sir
Az
Hu
Per
Bá
Rá
Jaa
Geo
The

A
Henry
telnebe
szereze
Streete
mihőka
csak ip

Hu
nevü g
kórral e
kor ism
mobily
119,000
600,000
gyümö
ébre

Joz
tiz cen
zott el
nem te
vagyona
lág má
gabb e
Rockefe
dagodot
aany s
ének
csoport
timillio
iparág
mint
olajter
ler tize
ban ke
sát, am
landi
irnokos
havi fi
petrolu
s mig
közül
szegény
000,000
tartóit
a emb
gulni
kapnia

HENRY FORD

JOHN D. ROCKEFELLER

WESTMINSTER HERCEGE

SIR BASIL ZAHAROFF

Az indiai Baroda fejedelme

HUGO STINNES

A világ leggazdagabb emberei

Két amerikai neve van a névsor élén. — Hogyan lett Henry Ford a világ Krőzusa. Az indiai Dárius. — Hugo Stinnes a német pénz elértéktelenedése dacára is a hatodik leggazdagabb embere a világnak.

KIK a világ leggazdagabb emberei? Ez a kérdés mindenkit érdekel, hát még az, hogy miképen kerültek szinte mérhetetlen értékek urává. Bemutatunk tizenkét férfit, a világ tizenkét Krőzusát. A mai Krőzusok nem fégyverrel, hanem ipari és gazdasági eszközökkel hódították meg a világot. Halmoztak össze rengeteg vagyon. Az egyik a föld kincseinek kiaknázása, a másik főhánnyal való kereskedés, a harmadik automobil, a negyedik részvényekkel való manipuláció útján gazdagodott meg hihetetlenül.

Azoknak a tizenkét embernek neve mögött, akiket bemutatunk mint a világ leggazdagabb embereit, érdekes történet van. A pénzcsinálás románcja néha diestelen, néha látványosan vakmerő pénzügyi műveletek sorozata, legtöbbször munkás milliók verejtékének aranyra váltása. De ki törődik ma azzal, hogy ki hogyan csinált pénzt, hogyan halmoz össze vagyon. Leborulnak az emberek a pénznek az előtt, a díszletüket segenk, ha milliórdjajkából népjelenti célokra is juttatnak.

Pénzügyi szakértelmények szerint a következők a világ leggazdagabb emberei s azoknak vagyonuk dollárban:

- Henry Ford \$550,000,000.
- John D. Rockefeller, \$500,000,000.
- Westminster hercege \$150,000,000—\$200,000,000.
- Sir Basil Zaharoff, \$100,000,000—\$125,000,000.
- Az indiai Baroda fejedelme \$125,000,000.
- Hugo Stinnes, \$100,000,000.
- Perey Rockefeller, \$100,000,000.
- Báró H. Mitsui, \$100,000,000.
- Báró K. Iwasaki, \$100,000,000.
- James Buchanan Duke, \$100,000,000.
- George F. Baker, \$100,000,000.
- Thomas B. Walker, \$100,000,000.

AZ IPARI KRŐZUSOK

A világ két leggazdagabb embere amerikai. Ugy Henry Ford, mint John D. Rockefeller a szó szoros értelmében vett "self made man". Mindkettő ipari téren szerette vagyonát, főképp Henry Ford, aki nem a Wall Streeten való pénzügyi manőverek útján, hanem az össze milliókat, mint a többi amerikai Krőzus, hanem valóban csak ipari segítségével.

Husz esztendővel ezelett volt Detroitban egy Ford nevű gépész, akinek volt néhány részvénye egy 28,000 dollárral megalapított automobilgyárban. Ma ez a vállalkozás ismeretlen mechanikus, mint a Ford Company automobilgyártásának élnöke és tulajdonosa, ki évenként 119,000,000 dollár tisztá hasznot csinál. Van neki 2,380,000,000 dollár vagyon, ami után, ha csak 5 százalékos gyümölcsözést veszünk is alapul, minden percében, ha ébren van, ha alszik, 250 dollárt kap.

John D. Rockefeller, az olajkirály, bár sok őt és tíz centest ajándékozott el a nyáron is, nem tett sok kárt a vagyonában, ami a világ második leggazdagabb emberévé teszi. Rockefeller olajból gazdagodott meg, mint annyian más. Ő áll élén ennek az "annyi más" csoportnak. Annyi multimilliomost egyetlen iparág sem csinált, mint Amerikában az olajtermelés. Rockefeller tizenhat éves korában kezdte pályafutását, amidőn egy cleve-landi áruházban volt irnokocsa 25 dollár havi fizetéssel. Később petroleumüzletbe ment s míg volt üzletársai közül nem egy ma is szegény ember, 5 500,000,000 dollár ura. Azt tartotta mindig, hogy az embernek, ha boldogulni akar, meg kell kapnia mindig a pénze

PERCY ROCKEFELLER

Báró H. MITSUI

Báró K. IWASAKI

JAMES BUCHANAN DUKE

ellenértékét és dolgoztatnia kell a pénzt, hogy busás kamatot hozzon.

A világ harmadik leggazdagabb emberének, Westminster hercegeének el kellett mostanában adnia két nagyértékű festményét, hogy megfizethesse adóját. Westminster hercege minden vagyonát angolai földről áll, 30,000 akeres a birtoka. Hatszáz akere van London város-szévében, ahol egy négyszögletes terület 60 font sterlinget ér. Nem csoda, ha gazdag embernek tartják. Mivel a család törvényei megtiltják, hogy egy talpalattnyi földet is eladjanak a családi birtokból, a herceg kénytelen kölcsönöket felvenni, ha megszorul.

Sir Basil Zaharoff, Európa titokzatos embere, a világ leggazdagabb politikusa áll negyedik helyen gazdaság dolgában a pénzügyi szakértők szemében. Athénben, a görög fővárosban született földhözragadt szegény családból. Anyja görög, apja orosz munkás volt. Tizenhat éves korában öt fánkkal a zsebében Párisba ment. Ma 72 éves korában ura a szövetséges európai municiógyárainak és övé fél Monte Carlo. A balkáni háborúk alatt 2,500,000 dollárt adott évenként a görög kormánynak s egész Európára kiterjesztette jótékonyágát. Hírhedt négyüzlő, a nőkkel csak akkor áll szóba, amikor politikai célokat akar elérni. Egy londoni szüspöveget használt fel politikai célokra, elhalmozta pénzzel és a legbefolyásosabb vendéglátó háziasszonya tette az angol fővárosban. Nincs egész Európában olyan gazdasági vagy politikai központ, ahol Zaharoff befolyását ne éreznék. A magánéletét egyáltalán nem ismerik, sőt személyét is kevesen.

CSALÁDI KINCSEK URAI

A keleti potentátok közt van a világ ötödik leggazdagabb embere. Nem más ez, mint India Baroda nevű tartományának uralkodója, a barodai gaeckwar. Az ő vagyonát a családi kincsekben van. Van egy ékszerrel kirakott faliszőnyege, tapestryje, amely megér 1,500,000 dollárt, egy másik kincse, három gyémántja 1,200,000 dollárt képvisel. A barodai királyi kastély kapujában levő ágyuk szináranyból vannak. Mindegyik 400 fontos. Legértékesebb vagyonát a 2,000,000 főre becsült istenidő népe, amelytől évenként 50,000,000 dollárt szed be adó fejében.

A NÉMET KRŐZUS

Európa összes pénzemberei közt Hugo Stinnes a legkiválóbb. Ez a német pénzkirály Európának leghatalmasabb nagyiparos. Bányák, villamosművek, vas- acél és más gyárak, hajók, nagybirtokok, erdők, újságok, nyomdák vannak tulajdonában. Nincs olyan ipar Európában, amelynek a gyepőjét ne ő tartaná a kezében. A hatalmas szén az alapja, szénbányatulajdonosok voltak a szülei, sőt a nagyszülei is. Ezekről örökölte hatalmas

GEORGE F. BAKER

T. B. WALKER

vagyonának alapját. Bár azt a vagyont megszázaszorította is a nagypapjának közöségi háziakjában lakik Müheimban a Ruhr vidéken. Feleségével és hét gyermekével egyszerűségben él. Nincs még egy pénzhatalmasság, amelyről ezt el lehetne mondani.

ROCKEFELLER UNOKACSÉ

A százmilliók közt a legfiatalabb Perey Aver Rockefeller, az elhunyt William Rockefellernek fia s John D. Rockefellernek, az olajkirálynak unokacse. Még csak 45 éves. Őrá maradt apjának a Standard Oil Companyban valamint a new yorki National City Bankban volt érdekeltsége. Igazgatója számos munició gyár vállalatnak meg délszerkei hajóvonalnak. Szakértelmű emberek szerint ő a világ hetedik leggazdagabb embere.

JAPAN PENZHATALMASSÁGAI

Japán adja a nyolcadik leggazdagabb embert, meg a kilencediket is. Ezek báró H. Mitsui és báró K. Iwasaki. Ez a két nagy finansier versenyez a messze keleti leggazdagabb embere címért. Mindkettő nagyhatalmas pénzügyi, ipari, kereskedelmi, hajózási téren. Mitsui progresszív, Iwasaki azonban igen konzervatív iparlovag.

AZ AMERIKAI DOHÁNYKIRÁLY

James Buchanan Duke, a világ tizedik leggazdagabb embere füstből, helyesebben dohányból csinálta óriási vagyonát. Tizenhét éves korában ment dohányüzletbe apjával és két fivérével a north carolinai Durhamban a szülőhelyén. Ma ő az elnöke az American Tobacco Companynek, amely az egész világon kontrollálja a dohányipart olyan erősen van érdekelve minden dohány társaságban. A durhami Trinity College milliókat kapott a dúsgazdag embertől.

A WALL STREETI NAGYUR

George F. Baker 83 éves multimilliomos a leghatalmasabb magános finansier a new yorki Wall Streeten Igazgatója harminenegy nagy vasutársaságnak, gáz- és villamos társaságnak, banknak. Mostanában adott másfél millió dollárt a Cornell Egyetem laboratoriuma fejlesztésére és egy milliót a Metropolitan Museumnak. Egyébként nem halla magáról az újságokban az amerikai pénz ügyeknek ez az erőszelma.

Nem szereti a nyilvánosságot a tizenkettedik leggazdagabb ember, Thomas B. Walker. Walker mint tanító kezdte pályafutását, majd utazóügynök lett. Mint szövevényes mérnök ötven évvel ezelőtt megismertette a szálfaüzletben levő lehetőségeket, ehhez üzlethez fogott és irtózatossá vagyont csinált. Minneapolisonál közönyvűt ajándékozott. — Otthonánál egyik részben ingyen szép művészeti muzeum van.

Az Ősi Kastély

A "Vasárnap" számára,
írta: Matolay Viktor

VÉGE MÁR a romantikának, s most nem egy ősi család utolsó sarjának történetét fogjuk különböző színekbe mártott esettel és résztvevő vonásokkal megrajzolni. Erről bizony szó sincs. Az ősi család utolsó sarja már jó egynehány esztendeje meghalt, s miután előbb elpazarolta a gazdag uradalmat, a jól termő földeket, a rákbő patakokat, a selymes rétét, a marakodó örökösök eladták az ősi kastélyt is az óriás parkkal együtt, nehogy valami is emlékeztesse őket a hajdani gazdagságra, a ragyogó pompára, amiből nekik semmi sem maradt ezen az adósággal terhelt kastélyon kívül.

Es a híres ősi kastélyt, melynek kevés párja akadt széles ez országban Udvai Braun Sándor vette meg. Régen vágyakozott egy igazi, ősrégi nemesi kastélyra, s mikor megtudta, hogy a Sáthory grófoké berendezésével, teljes felszerelésével együtt eladó, sietett megvenni, nehogy valaki más megelőzze.

De becsülésemelőtő kastély is a Sáthoryaké. Olyan amilyenre Braun vágyott. Az utolsó parfümös zsebkendőjének illata még benn lengett a szobában, az iróasztal tintafoltját még Sáthory Ádám ejtette, mikor utóljára itt járt, s levelet írt, talán az utolsó barátnőjének, a remekbe készült almárium fiókjáról a szép faragott díszítést még az öreg Sáthory Andrásné ütötte le, talán épen akkor, mikor utóljára húzta ki, hogy ruhaneműi közül válogasson. Ádám fia léptei nyomán csak épen hogy elült a por a sok porolást nem látott szőnyegen, a parkban még hangzik lépteinek kopogása amint utóljára végigsétált rajta, épen olyan hát minden, amelyet Braun kívánt.

Az ősi kastély régi oszlopai, alacsony ablakai, vadszőllővel befuttatott fala különösen meleg, közvetlen benyomást keltenek, s már első látásra is megnyerték mindenki tetszését.

Parkja, melynek pedig esodájára jártak a multban, s messze földre elvitték szépségének a hírét, el van ugyan kissé hanyagolva, de Braun majd gondoskodik az újrendezéséről. Megint lesznek majd rózsáligetek, bízálmag, lugások, fenyő és orgona allék, rendbehozatja a tavat, uszkálnak benne majd hatnyuk, a szomorúfűz belehajítja ágait, a vénuszűz szökőkút ismét ontani fogja sugarait, a bokrok közt csattog a fülemile, akárcsak a Sáthoryak fénykorában. Hát még a néhai gazdák. A híres Sáthoryak. A különböző természetű ősök egész galériájáról áll a hír. Lesz katona, akinek vitézi tetteiről sokat regél a családi krónika, lesz államférfi, beszédeit összegyűjtve ott olvashatja akárki a családi könyvtárban, lesz világi, akiről a szomszéd családok terjesztenek gáláns történeteket, de legfőbb díszje lesz kastélyának az utolsó gazda, Sáthory Ádám, aki világi és dőzsölő korhely volt egy személyben. Ez kell neki. Ez az igazi. Amilyenre ő vágyik.

Mert nagy orszlán volt világleletében. S áthory Ádám, abba is pusztult bele. Mikor már nem birta tovább, mikor az utolsó hullám is összecsapódott, akkor megrettent, visszahőkölt a küzdelem

elől, s örökre eltávozott. Egy golyóval vetett véget életének.

Hát Udvai Braun Sándornak ez kellett. Egy duhaj ő, akivel eldicsekedhetik. Elmondhatja mindenkinek ez is a Sáthory Ádámé volt, itt is ő járt, ezt is ő ültette, de most már mindez az övé, az Udvai Braun Sándoré, mert Sáthory Ádám kimulatta magát a világból, ő pedig jobban takarékoskodott az élvezetekkel, az ezresekkel. Mert ő kastélyt akart, Sáthory Ádám meg csak a jóéletre gondolt. A mára, s nem törődött a holnappal. A vannak élt, s nem látta a leszt.

Mesebeli paradicsomnak nézte a kastélyt, földöntuli esodavárnak, ahol szinte azok is átszellemülnek, akik benne laknak. Ahol rájuk, az új gazdákra is ragad valami a régi porból, őket is bevonja kevéseke már, s úgy látszanak majd idővel mintha örökké az övek lett volna ez a szépséges tündérsziget.

Braun Sándor épen hazakészült. Vissza akart utazni Pestre. De mi a jó gazdát, az utolsó délutánon is kiemelt még a parkba. Gyönyörködni, széjjelnézni. S hogy mindenképen kipróbálja a park szépségeit, még a fűbe is belefeküdt.

Kellemesnek találta. Elringatónak. Jóillatúnak. Végignyult a selymes gyepetakarón, fejét beletámasztta egy esomó puha, lágy fűbe, s élvezte illatát. Közben nézte a kékli hegyeket, beszívta a balsamos levegőt, amely mozgatta a ohszu fűszálakat, s addig-addig gyönyörködött bennük, míg jött az álom és elringatta.

Elaludt, s hosszú, egyenletes szuszogása belevegült a szellő zajába, a fűszálak zizegésébe. Es ekkor odakünn a park kapuja előtt megállt egy butár, s kiszállt belőle Sáthory Ádám. Ruganyos léptekkel végigsétált a park kavicsos útján, kezével oldalra hajtogatta az utóbbi akadó bokrokat, gallyakat, s ment egyenesen fel az ősi kastélyba.

S amint feltette lábát a terraszra, mint varázsütésre minden megváltozott. Kinyiták az ajtók, megjelentek az inasok, úgy látszott, mintha most ébredne téli álomból a kastély és népe, mintha most tavasodna, s ragyogva kelne fel újra a Sáthoryak immáron lenyugodott napja.

Es Ádám ur rendelkezett: — Jösz rendbehozod a nagy társalgót. Kitakarított. Ugy ragyogjon minden, mintha a menyországban lennének. Pista te még a konyhára. Vacsorát csináltatsz husz személyre. A kocsisok a kocsikat, lovakat hozzák rendbe. Kihajtanak az állomásra. Megérkeznek az urak. Nagy dárídót esapunk.

Majd még hozzátette: — Es ki innen minden rongy emberrel. Csak urat tünök meg a kastélyban. Járjátok keresztül-kasul a parkot, idegen személy ne maradjon benne. Pali átszalad az cigányért. Jöjjön az egész banda. Valamelyitek hűtsön be pezsgőt, borokat. Csapra útni egy hordó tokajit, egy hordó vereset.

Es jött az este, szólt a zene a terraszon, a Ádám ur szép érces baritonján dalolta a szebbnél-szebb nótákat. — Szebben húzad te rongyos, — kiált a cigányra. Erzéssel: Sirjon az a hegedű, mikor ráteszed a vonót. Kezdekess meg az égboltozat is. Csoduljon ki még az angyalok könnye is a gyönyörűségtől.

A jókedvű, mulató urak tapsolnak, éljeneznek, a hangulat mindig melegebb lesz, már poharakat vagdosnak a falhoz, pezsgőt töltönek a cigány fülébe, már tokajiban áztatják a bögöt, a cigány homloka teleragasztva félbankokkal, a másik felével szivarra gyujtanak az urak, egyik sarokban aszonyról folyik a szó, leszólak, szapulnak mindenkit, amott izgatott kártya kompanya, egy másik asztalnál pedig szó a muzsika...

— Mást húz... Vigabban... Tedd le azt a vonót, a körmóddel pengesed ebadda cigányt. Húzd a nótákat, sirni akarok.

— Rajta táncoljunk... S az éjben, vig zeneszó mellett táncra perdül a mulató kompanya.

De Sáthory Ádám még a mámorában is külön. Ő mikor már nagyon sokat ivott, csupa szentimentalizmussá válik. Erzékeny lesz, ellágyul, eszébe jut multja, jövője, gondolai, ígérétei. Ilyenkor azután elszökik vendégeitől, sétál és ábrándozik. Es hangosan beszél.

Most is ott sétál a park ösvényein és persze most is hangosan beszél: — Ha belehalok is megveszem számára azt a kastélyt. Legfeljebb tönkre megyek. Hiszen úgy örül majd akár egy gyermek. Mennyire vágyik rá. S én milyen szívesen szerezek neki örömet.

— Az édes kis lány. Mennyire szeretem. Persze hogy az övé lesz az a kastély. Hogy aztán mi lesz velem? Legfeljebb kihúzzák álomom az utolsó kastélyomat is. Mind a többi. A földeket, az erdőt...

S amint így sétál, egyszerre csak megpillantja Braunt a lábai előtt. Alszik. Édes, boldog álommal.

— Ki ez itt? Ez az idegen. Hé András egy idegen maradt a parkban. Itt alszik.

Sáthory Ádám udvarias ember lévén, nem engedhette, hogy az alvó idegen megfázzon a nedves, harmatos esti levegőben. Fel akarta költeni. De hogyan költse fel másként, ha nem a lábával. Egy ur csak nem nyúl kézzel egy idegenhez. Belerogott hát. Egyet, kétőt, sokat...

— Keljen fel. Hogy kerül ide? Betolakodik egy nemes ur kastélyába és még szemtelen módon téli alszik benne. Pfrj. Takarodjék rögtön.

Udvai Braun Sándor arra ébredt fel, hogy erősen rázza valaki.

— No mi az? — Nagyságos uram este van már, megmáltóztatik fájni idekűnn.

Az inasa rásta.

— Este van? Hol vagyok én most? Vagy te vagy az?

— Igenis én. Kerestem mindenfelé a nagyságos urat alig találtam meg.

— Igen, itt elaludtam. De milyen borzasztó álomom volt...

Főlkelt, s bement a kastélyba. De amint végigment a terraszon, átfutott a hideg a testén. Nyomasztónak találta a levegőt, az ősök, a Sáthoryak mindent átlenő emléke nyomta agyát, a szobák telve voltak pezsgő illattal, aszonyok ruháinak subogását, cigányzene hangjait félte hallani, úgy tetszett mintha a Sáthoryak hatalmas jókedvvel esárdást táncolnának. Ugy érezte megfullad ebben az épületben.

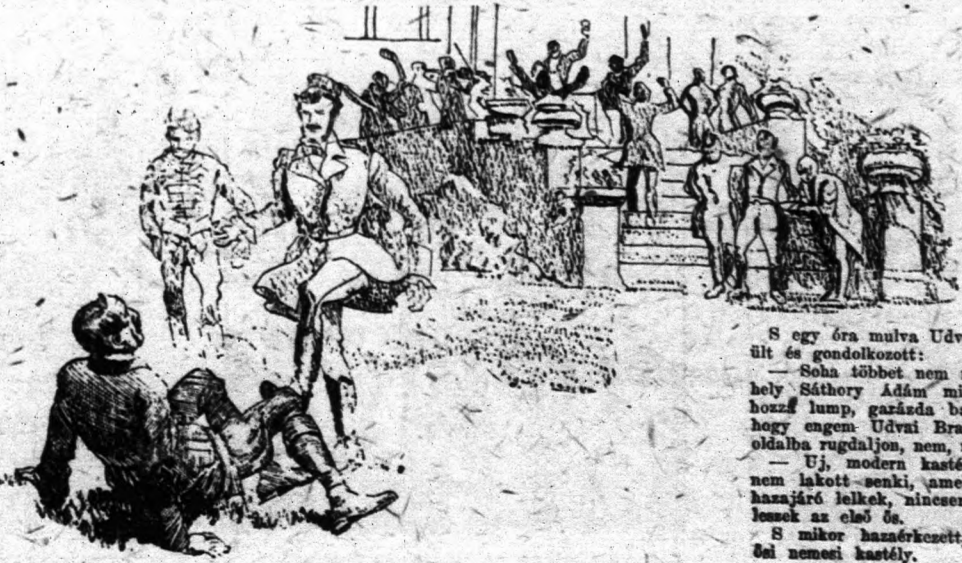
— Fogass be, indulok haza, — szólt az inasnak.

S egy óra múlva Udvai Braun Sándor már a vonaton ült és gondolkodott:

— Soha többet nem megyek vissza. Hogy az a korhely Sáthory Ádám minden éjjel hazajárjon, magával hozza lump, gazdába barátait, orgiákat rendezzenek, s hogy engem Udvai Braun Sándort az az ő csak egy oldalba rugdáljon, nem, nem megyek soha többet vissza.

— Uj, modern kastély kell nekem, amelyikben még nem lakott senki, amelyet én építek, ahol nincsenek hazajáró lelkek, nincsenek ősök, ahol halálom után én leszek az első ő.

S mikor hazérkezett, kihirdette, hogy eladó a szép ősi nemesi kastély.

EGYEDÜL LENNI

AKERTEK alatt magányos ifju hölgy igyekezett a hajnali rétek felé. Szeszélyes szöke haját selyemkendő szorította bársőry homlokához. Egyszerű bluz és szoknya volt rajta, csak ahogy hazulról eljött. Harmat csillogott a füveken és könny az ifju hölgy szemében.

Jegyzőék Erzsikéje, — mert ő volt az ifju hölgy, — életének fordulópontja előtt állott.

Apja, a komor és kemény jegyző korán vesztve el feleségét, az özvegyen maradt férfiak szokása szerint nem sokat értett asszonyi dolgokhoz és nem is igen törődött velük. Ha szabad időt a hivatal engedett, — mert példás jó hivatalnok volt a jegyző, azt meg kell adni, — azt az olvasókörben, férfiak között töltötte. A távoli asszonyrokon; aki a felesége halála óta a háztartást vezette, tul volt ama koron, amelyben a férfiak valakit nőnek látnak, Erzsikében pedig a jegyző mindig csak a gyermekét, nem pedig a nőt tekintette. Ugy intézte gyermeke sorsát, mint valami nagyon fontos aktát, mindenkor jól és lelkiismeretesen, de lélek nélkül, mert a lelkét a jegyző odatemette a meghalt felesége mellé.

Nem is volt rossz dolga Erzsikének ama bizonyos hajnalig. Neveltetése példás volt, a városi iskolában még franciául és zongorázni is megtanult és mire hazajött, szép s művelt falusi kisasszony lett belőle, akarki megirigyelhette volna. A jegyző, akinek csak a lelke csukódott be, de a szeme nyitva állott, mihamar észrevette, hogy Erzsikétől, közeleg az idő, örökre el kell válnia.

Jegyzékét készített hát a község házassulandó ifjairól és a nevek mellé mihamar pontos adatok kerültek vagyoni, családi állapotokról, és várható örökségekről. A jegyzék hivatalnoki remekmű volt és rövid idő leforgásán belül pontosan mutatta az Erzsike számára kínálkozó legjobb házasságot. Csupán egyetlen tételt nem mutatott a jegyzék: Erzsike hajlandóságát.

Nem hanyagságból történt, ilyesmi a jegyzőnél elő nem fordulhatott, csak éppen mert nem értett női dolgokhoz és a lelkét otffelejttette a gondosan ápolat sirdomb alatt, a sokvirágu temetőben.

Erzsike pedig ment ama bizonyos hajnalon a kertek alatt a harmatos rétek felé, könny csillogott a szemében és borzadva gondolt az épsolatlan bajszu és nem is egészen fiatal járásbíróra, akit tegnap este az apja férjéül jelölt ki. De még inkább Török Jani járt a fejében, az ifju és törekvő segédjegyző, akivel a hivatali szobák magányában, vagy a zongora melletti ritka, meghitt pillanatokban történtek már bizonyos ígérgetések.

A "Vasárnap" számára. írta: Szegedy István

Amig Erzsike a kertek alatt hányódott lelke mely bujával, az országúton sárga jukkerfogat zörgött a jegyzői lak felé. Közben kireggedett, a jegyző ur keményre kifent bajusszal járkált az ambíton és a napi teendőket forgatta a fejében, amikor kocsizörgés ütötte meg a fület. Fölfigyelt és meglepetve vette észre, hogy a koesi a háza előtt áll meg.

Ilyen előkelő ügyfél a kora reggeli órában — álmélkodott a jegyző és személyesen ment a kiskapuig a korán látogatott elé.

Akkor dörzsölgette meg csak a szemét, amikor látta, hogy elegáns dáma száll le a kocsiból és tart egyenesen feléje.

— Adjon isten, Péter, — köszöntött rá szíves szóval és jegyző urnak elállott a szívverése, mert ime, Kató Anna állt előtte. Husz esztendeje nem látta és alig változott az asszony, fiatal és szép és a jegyző ur most veszi ezt először észre asszonyszemélyen.

Nagy esete volt a jegyző urnak valamikor Kató Annával, aki a községbeli legelső gazdának volt a csodaszép leánya. A fiatal jegyző a kemény fejbubájig belebonlondult és egy egész régi, virágos farsangon keresztül csapta neki a szelet. A házasságból azonban semmi sem lett, mert a nagyravágyó gazda leki-csinylette a kezdő jegyzőeskét az ő leányának, akit szüret után a távoli gazdag birtokos vitt el négylovas batáron hitestársául. Vad, tivornyás farsang következett akkor jegyző urra, amig aztán a sok nehéz bortól tavaszra megszédült és elvette feleségül Erzsike édesanyját, aki erre a körai özvegyesre hagyta.

— Valami örökösödési ügyem van itt nekem Péter, — kezdte az asszony, a hogy beljebb kerültek a hivatalszobába. Elküldhettem volna az ügyvédemet is, de gondoltam, elintézem személyesen és meg-nézem, mi lett magával.

Családi okmányok kellettek az asszonynak. Jegyző ur soha ilyen nehezen nem dolgozott még. A nagyszerű rendben tartott irattárból alig akartak előkerülni a megfelelő papírok. Egy óra is eltelt, amig a hivatalos irásokat kiállította.

Amikor minden együtt volt, az asszony kikérdezte a jegyzőt élete folyásáról. Nehéz szavakkal mondta el az ember kevés kis életét. Az asszony mélyet sóhajtott.

— Látja, én is özvegy vagyok, már három éve. Bizony, nem jó az embernek egyedül lenni.

Aztán megkérdezte az irásokért menyívivel tartozik.

A jegyző majdnem dühbe jött. Hogy az ilyen régi ismerősök között ilyesmiről szó sem eshetik.

Az asszony aranymedaillont kapesolt le a nyakáról.

— De ezt csak elfogadja? Nézze, az én képem van rajta.

A jegyző a szeme sarkából nézte a medaillont. Esetlen kezekkel vette és valami olyast dörmögött, hogy ugyan ez sem járna, de azért azt örök emlékül megörzi.

Az asszony a kocsiból leszárt még:

— Pusztakovácsi, ez a tanyám neve. Télen Deveserben lakom. Egyszer elnézhetne hozzám.

A könnyü jukkerkoesi már a község határában zörgött, amikor a jegyző befordult a kapun.

A hivatalszobában, szepegve állt ott Erzsike.

— Hát neked mi bajod van? — kérdezte mordul az apja.

Erzsike megkeményítette rebegő mádárszívét.

— Édes apám — nyögdöste, — én azt hiszem, korai volna még nekem férjhez menni.

Erre aztán, sok sűrű könnyhullatás és dörmögés között kiderült, hogy Török Janiról volna tulajdonképen szó.

A jegyző türelmetlenül rántotta ki az asztalfiókból a "sorrendi jegyzék" című aktát. Török Jani első helyen állt azon, de — hátulról számítva. Török Janinak nem volt egyebe, mint a jegyzői pennája.

Mérgesen vágta oda az aktát a jegyző az asztalra. De ime, a zörgő papíresomó alatt megcsörrent valami. Ijedten rántotta el a jegyző a köteget, aóla Kató Anna szépséges arca tekintett rá a medaillonról.

Szüret után a jegyzőék Erzsikéje Török Jani felesége volt.

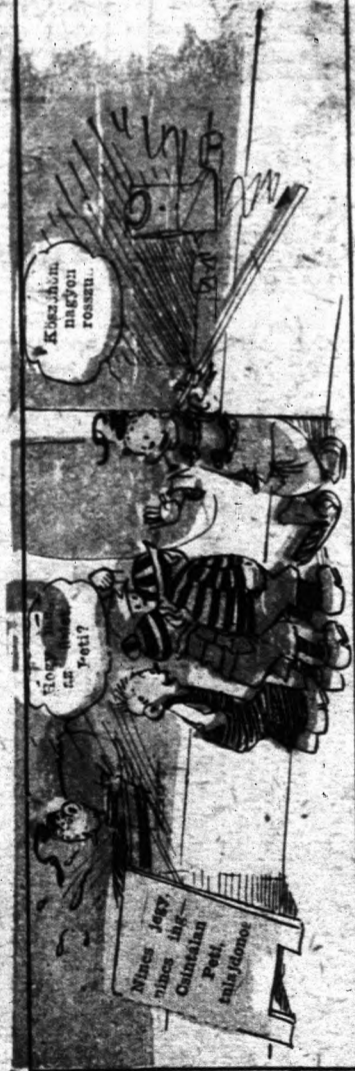
A rákövetkező tavaszon a jegyző öreg bricskán hajtattott Pusztakovácsi felé. Rettentő módon ki volt hegyesítve a bajusza.

AVASARNAP NAGY HUMOROS OLDALA

rajzoltai
Gene Byrne

CSINTALAN PETI :: KALANDJAI ::

Kicsi hűm, nagyon rosszu.

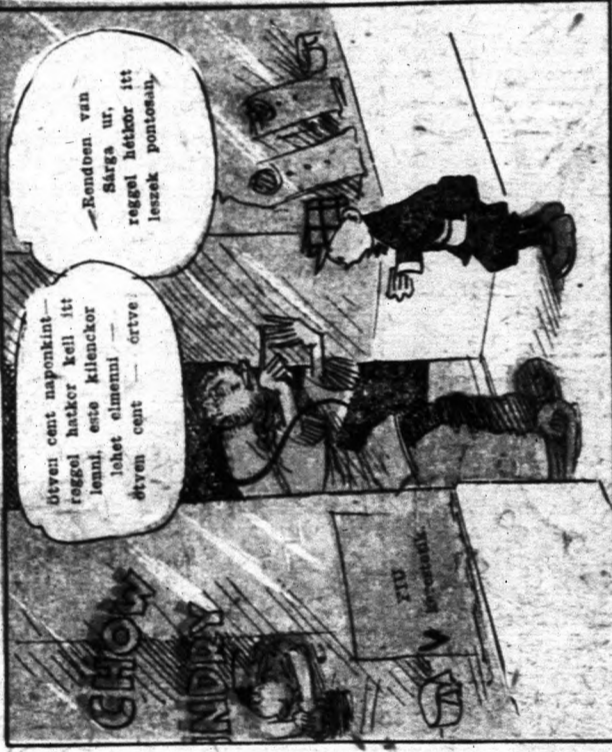
Hogyan van Peti?

Micsi nagy híres híj... Csintalan Peti, más idősre

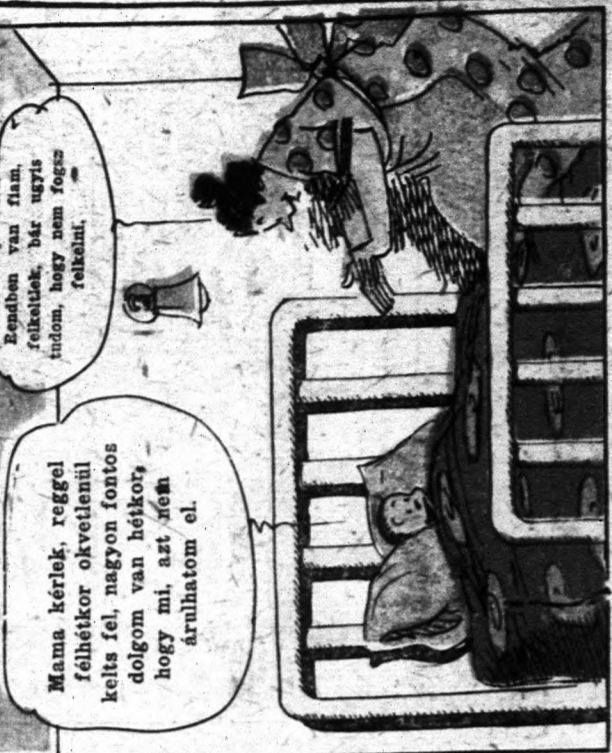
Apukáim, adj nekem kélción ötven centet, visszaszám nekéd öt centes havri rössie-tekben, komolyan mondom, visszaszám apukám.

Azt már nem! Különben is, micsoda kölkező alak lett tebelöléd, Elköténéd a Dárius kincsét is. Ha így folytatod, a szegény hában fogod végezni.

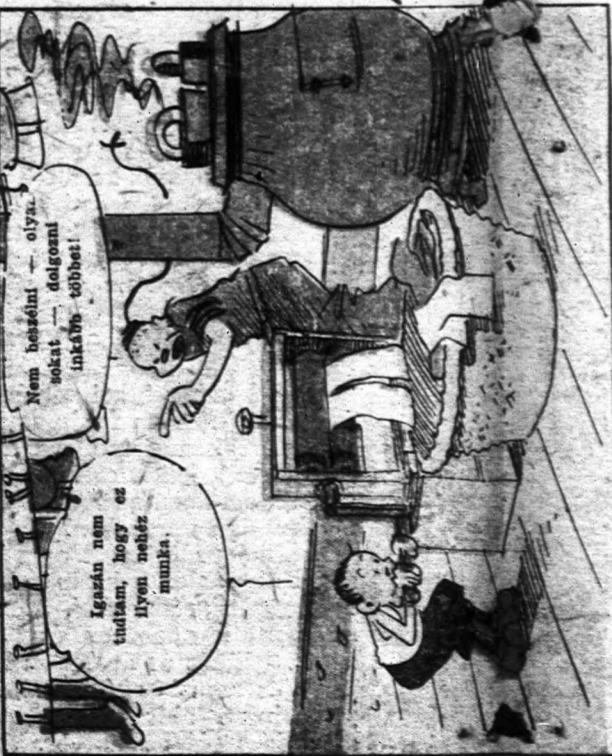
Ötven cent napokint- reggel hetkor kell itt lenni, este kilenckor lehet elmenni - ötven cent - ortve!

-Ezben van Sárga ur, reggel hetkor itt leszek pontosan.

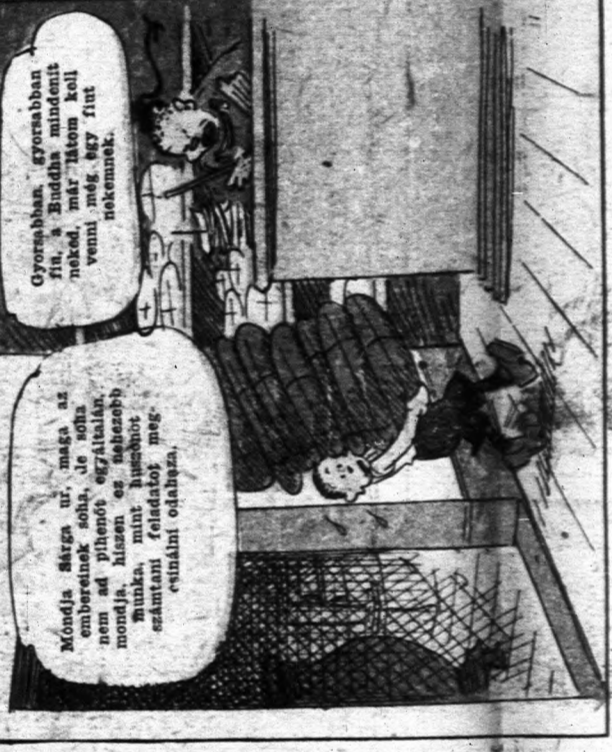
Mama kérelek, reggel felhétkor okvetlenül kelts fel, nagyon fontos dolgom van hétkor, hogy mi, azt nem árulhatom el.

Ezben van flam, felkötés, bár ugys tudom, hogy nem fogsz felköténi.

Igazán nem tudtam, hogy ez ilyen nehéz munka.

Nem beszélni - olyan sokat - dolgozni inkább - cöbbet!

Mondja Sárga ur, maga az embernek soha, je soha nem ad pihenést egyáltalán, mondja, hiszen ez sebezőbb munka, mint bármelyik számtani feladatot meg-estíndni odahaza.

Gyorsabban, gyorsabban fut, a Buddha mindent nekod, már látom koll venni még egy fut nekemnek.

De Sárga ur kérem, igerje meg nekem, hogy nem fogja elárulni a finkhák, hogy mostam, azt fogják mondani, hogy lány vagyok meg minden s röhögni fognak rajtam.

Bok a beszéléti.

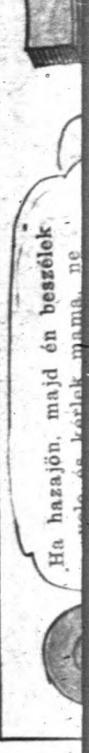
Ez furcsa. Már reggel hetkor elment és még

...nem valami rettenetes történet a Feivel, reggel hetkor elment hazról el

Dolgy történt mamuci, csak ne ijedj meg. Tegnap este

Ha hazajön, majd én beszélök

Ha hazajön, majd én beszéllek vele és kérlek mama, ne avatkozz megint bele és ne mondd, hogy papa, ne üsd azt a gyereket, majd én rendre rendre én, egyszer már véget kell ennek vetni.

Carpe
Brykes

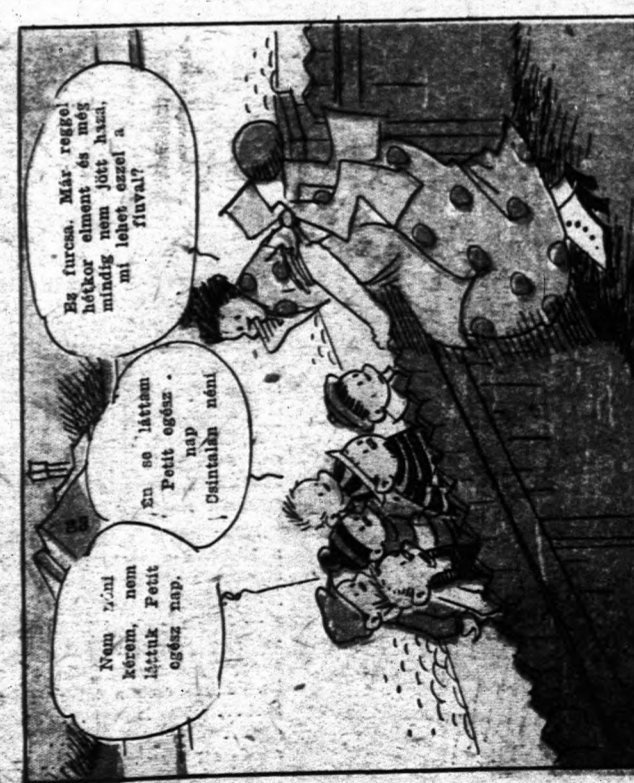
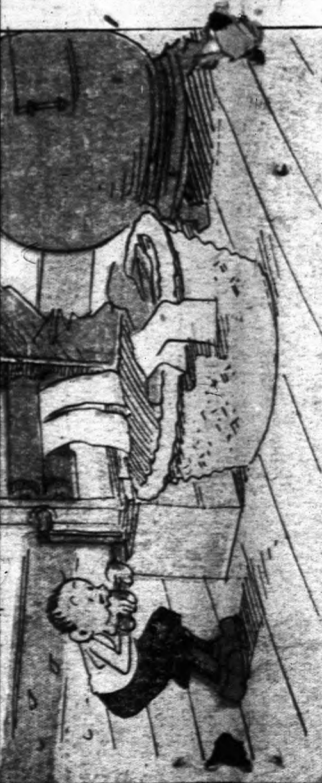
Dehogyan történt mamuci, csak ne ijedj meg. Tegnap este kért tőlem ötven centet és nem álltam neki, most biztosan szőrákózik valahol, de csak jöjjön haza, majd adok vöki.

Én sem valamilyen retetéssel történt a Pével, reggel hétkor elment hazáról és meg mindig nem tér haza, mi lehet vele, jó, mi lehet vele?

Tudod papa, hogy kértém tőled ötven centet tegnap este és nem tetted. Erre én egész nap a kinti pucérjában dolgoztam, kaptam ötven vasat s azon est a gyönyörű gyémánt fessit vettem a mamának, mert a mamának ma van a névenapja és arról én sose felejtkezek el, mert én a mamámat nagyon szeretem.

Hol voltál egész nap?

Ba furcsa. Már reggel hétkor elment és még mindig nem jött haza, mi lehet ezzel a fiúval?

Én se láttam Peti egész nap. Csakintalan néni.

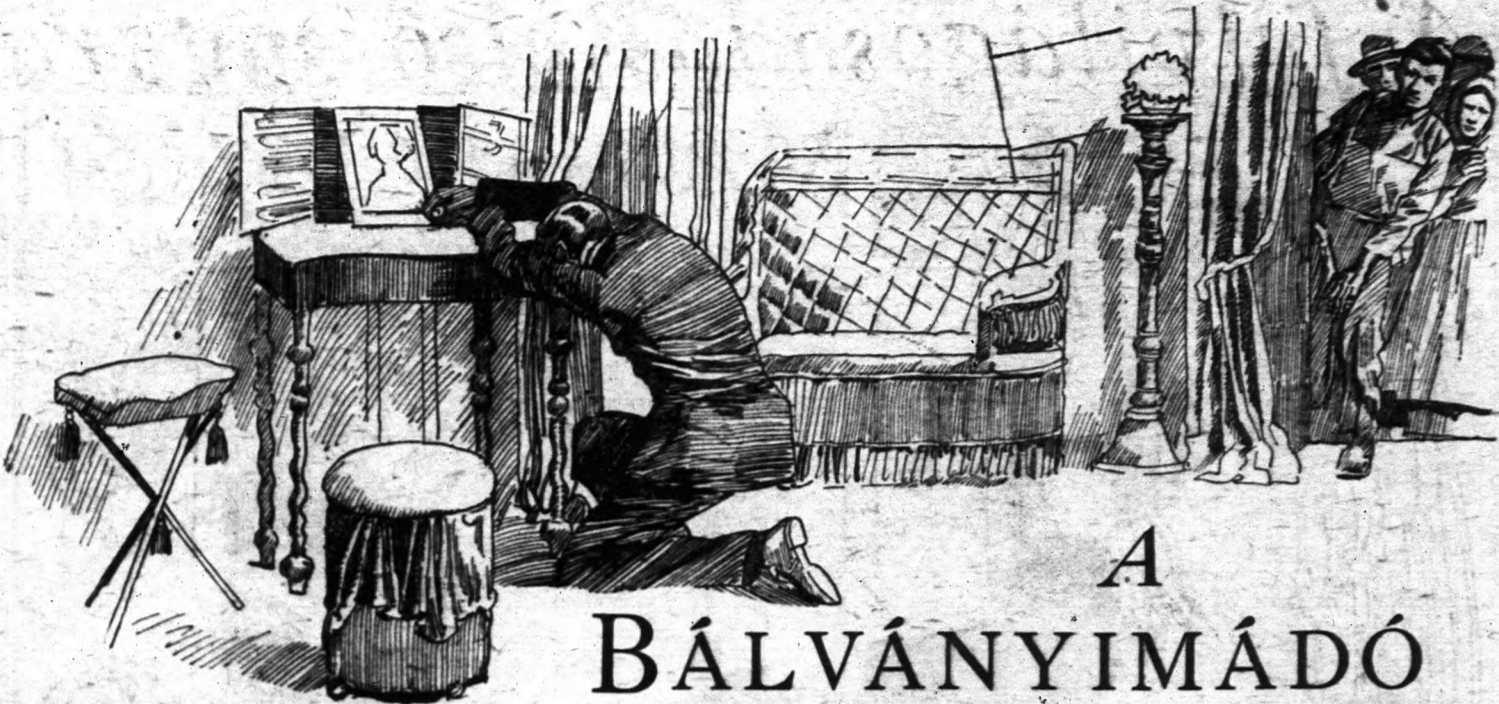
Nem, nem kérem, nem láttuk Peti egész nap.

Most jön. Add ide a kancsukát és eredd el — leckét fogok neki adni egész életére, amit tudom istenem, meg fog emlegetni.

Carpe
Brykes

A BÁLványIMÁDÓ

A "Vasárnap" számára
írta: Telekes István

Már két vagy három hónapja lehetett annak, hogy Jóbb Tádé egy esős őszi estén kikergette házából a gyönyörű feleségét, miután rálesvén megbizonyosodott a nagy szörnyüségéről, hogy a szép asszony megcsalta őt.

Egyetlen szót sem mondott neki, éppen csak jókora esomé bankót gyűrt a megdöbbsent nő szobéba, karon markolta a kifizakolta a nyaraló körül már hervadásnak árgult őszi kerthe. Es utána kergette a családát is. Aztán megfordította a kulcsot a zártban, bement abba a szobába, amelynek ablakai a kertajtó felé néztek, és azorította forró homlokát a hideg üveghöz, amin halk lo-csogással folytak széjjel az odamló nagy esőcseppek s csak nézett-nézett ki a homályba, egész testében remegve, úgy nézett a két tovasuhanó alak után.

A két nő a kertajtóhoz ért. Pár pillanattig tétován áll-fogáltak ott az esőben, a család a nagykendőjét rándta asszonyára aztán kiscittek az utcára; a vasrácsos ajtó bezárrent mögöttük.

Odabenn a szobában pedig az ablak mellett abban a pillanathban nagytó zuhanva roskadt össze Jóbb Tádé. Melléből tompa nyugóségek szakadtak föl, úgy feküdt ott, mint akit elgázoltak.

Két-három hónapja. Hogyan pergett le azóta az idő, már maga sem tudja. Csak valami rettenetes éjszakára emlékszik, amelyet a pusztá földön fetregve kábult fél-álomban szenvedett át a pusztá házban magára maradtán és valami különös éretdésre, amikor odakünn szörgettek az ajtón s ő nem nyitotta ki, csak gubbasztott tovább a padlán maga elé bámulva még akkor is, midőn hogyan, hogyan jött, annál sbrázta emberek léptek a szobába s kérdztek, faggatták, mi történt, mi baja.

Emlékszik, hogy csak akkor szóllt meg végre, amikor taron fagták s el akarták vinni valahova. Akkor, egy énalik, nagyon nyugodtan azt mondta, hogy semmi baja, hagyják csak magára, vagy legfeljebb küldjék ide az ügyvédjét. S megmondta az ügyvéd nevét s lakása cí-mét. Egészen érdekesen. Az emberek oly furesdín fére-tek össze. Két hivatalos komolyságu ur aztán mellette saaradt, a harmadik elment, s nemsokára visszatért az ügyvéddel. Nem tartott soká, rendbetért minden. Az emberek elmentek és az ügyvéd még aznap szolgált és gazdaszszonyt szerződöttet a házba. Es mintha semmi sem történt volna, elkezdődött az új élet a magányos, a szomorú.

A városban, amerre híre szállt a dolognak egyideig nagy érdeklődésel tárgyalták az esetet. Aztán mindenki már csak unottan vette tudomásul, hogy Jóbb Tádé meg-bolondult. Afféle csendes örült, aki senkinek sem ért. Naphosszat ki sem mozdul a lakásából, látogatóival alig beszél. Egyébként legkülönösebb, hogy egyik szobáját, azt, amelyik az Ilona asszony szobája volt, egészen gyász-ba borította. Ebben a fekete szobában gubbaszt leg-inkább s olykor — úgy mondogatja a szolgál s részvétel-érdeklődőknek — furdokló zokogással veti magát a földre Ilona asszony gyászfátyollal bevont képe elé. Szegény bolond Jóbb Tádé! Erdemes is ennyire busolni, egy rossz asszony miatt.

Ilonát pedig, a gyönyörűt, mindenféle csúnyán szól-lák-szapálták. Milyen zárkózott természetű volt. Milyen titokzatosan hallgatag! Hej, lassú víz... Bizony! S kutatták a rejtelmes szeretőt, vajjon ki lehet, hogy mind-végig ömeretlen maradhatott. De másféle tereferén szá-r-féle pletyka: az egész história két három hét alatt már egészen ellaposodott.

S egyszerre ime feljön a városba Csorfalváról Kenyédi Pista, Tádénak legénykori legjobb, legkedveltebb cimbe-rája, akinek birtoka egyébként Csorfalván tőzomszéd-ságában volt a Tádénak. Ez az ur aztán hirtelen fölka-varta, még pedig ugyancsak alaposan az egész históriát. Még megterkezésé délutánján össze akadt a vendéglőben Tarossy Gáborral. Együtt borozgáltak.

— Hallottad-e már a szegény Tádé esetét? — kérdezte Tarossy hirtelen.

— Hát te, vajjon tudod-e merre jár az a szépséges Ilona asszony? — nyilatkozott a kérdésre sokat sejtető szem-lunyoritással Venyédi.

— Nos! Ugy látszik többet tudsz róla mint én.

— Biz az valószínű! Hisz tudod, sokat utazgattam mostanában s lelkemre mondom, még át a jó madarat is ismerem, akinek a karján öt-hat héttel eselött még an-nyon vidámnak látam Ilona asszonyt a darosai pályaudvaron.

— Vajjon kicsoda?

— Ismerem még Csorfalváról, Csirkefogó! Egyébként egyike azoknak a vándor mérnököknek, akik akkoriban, hogy szegény Tádé még Csorfalván élte a mézes-heteit, ott mérték a határt s nagyban legyekkedtek a szép asszony körül.

— Már akkor is!

— Persze. Sztrakovánsky! S szintén szőlvá jó magannak is erős versenytársam volt akkoriban. Hej, mert hát az az asszony! No, de jobb, ha nem beszélünk róla! — Szegény Jóbb Tádé!

— Szegény, biz az megbolondult most kisse. Ugy csendesen.

— Ugyan ne mondd. Hiszen

inkább addig volt bolond míg azt szélesap vérü tündért a legszentebb angyalnak képzelte. Most! — Most csak tudja már, hogy miféle angyal!

— Lásd, épp ezen fordul meg a dolog. Tudja s még sem akarja tudni. Elkérgette az asszonyt és mégis imádja. Nem azt, aki megcsalta, hanem azt, aki akkor volt, amikor még nem csalta meg. Egy szó mint az: bolond ez a szegény Jóbb Tádé, beteg...

— No ebből a betegségből majd kigyógyítom én!

— Gyógyítod ám! Zokogva imádkozik a leánykori képe előtt.

— Huncut legyek, ha ki nem gyógyítom! Te, hiszen Ilona... Ilona már leánykorában, amikor Tádé még nem is látta volt, eléggé kitüntette a kegyeivel en-gem.

— De kérlek, csak nem akard Tádét ilyesmivel kiáb-rándítani!

— De bizony kiábrándítom én! Még sem járja, hogy ilyen asszony miatt pusztuljon egy férfi, ha még olyan jámbor ábrándozó is! Egyébként az asszonyt utolérte már a nemesis. A mérnök ur — mint épp tegnapelőtt hallottam — nyomatlanul elpárolgott mellőle; valami sik-kasztás miatt kellett a rendőri érdeklődés elől kerekét ol-dani. A szép asszony pedig nemrégiben Kórházba ke-rült... Hémaságon néz ki... Gyönyörű arca, csupa fekély...

— No sebját! Igyunk az egészségére! De Tádét ne akard kigyógyítani!

— Bizd rám, pajtás! — mondta már jó kápatosan Venyédi Pista s fűszékig ürítette újra poharát.

Nemsokára kart karba öltve kisse bizonytalan járással indultak kifelé. Venyédi a Tádé lakásának címét szaval-gatta.

— Gyere te-is kedves pajtás! — szólt Tarossyhoz a kocsifalomsón.

— Menj az ördög. Te se menj!

De Venyédi kocsiját nemsokára ott állt a fasormenti kis nyaraló előtt.

Valami pajkos dalt dudolva botorkált át a kerten a bo-ros ember s becsöngött.

— A nagyságos urnak nagyon rossz napja van ma, senkit sem fogad, — jelentette neki a szolgál aggodal-masan.

— Majd segíték én rajta. Hiszen azért jöttem. — Felelt Venyédi s félre tolt a szolgát és benyitott — a fekete szobába.

Magába rogyva, másezen maga elé bámulva ült ott a fekete karosszékben Jóbb Tádé. Bá sem nézett a belépőre.

Az egész szoba csupa gyász. Oldalt az asztalon kis revolver esillogott. Venyédi visszahőköl, de aztán mégis csak odavont egy székot Tádé mellé s leült.

— Teringette! Hát így fogadod a régi jó pajtásodat?

— kendte szörtőlődn.

— Hallod-e, Tádé! Öreg cimborám! Legyen hát eszed! — Ne busuj már annyira azután az asszony után!

En mondom neked, én, a te régi jó pajtásod, Venyédi Pista, hallod-e!

Tádé nem felelt, csak félrefordította a fejét, mint a beteg, ha keserü orvosságot tartanak a szája elé. Bus-komor volt.

Venyédi ráütött a vállára.

— Te! Ne fordulj el tőlem! Nem akarom én a rosszat! Mire való ott az a revolver? Hé! Talán bizony még főbe is puffantand magadat egy olyan — egy olyan asszony miatt? Mi?

Tádé felszisszent, mintha vipera mártá-volna meg. A foga körül szinte dideregve remegett elő a szigorú fe-lelet:

— Megtiltom, hogy ilyen durva hangon beszélj róla nekem.

— Ah, megtiltod! De azt csak megmondhatom, hogy az asszonyt utolérte a végszete, kórházban fekszik, a sze-retője pedig előbb-utóbb fegyházba kerül.

Tádé ápdatt areát hirtelen előtörtte a pirosság. Fel-ugrott s rekedten szólt rá Venyédire.

— Ne beszélj arról a dologról. Semmit sem akarok tudni! Kérlek, hagyj magamra. Az, akit szerettem, most is itt van velem... Azt te nem ismered... Az tiszta... Nézd, most ment végig a szobán... Csitt! Egyetlen szót se! Pájna neki!

Venyédi nagyot nézett s karongtoga Tádét.

— Ugyan ne fantáziálj! Kellemetlen dolog ugyan, ha az embert megcsalja a felesége, de hát emlékezzél csak vissza a saját leánykori bűnéidre! No meg különösen a szép Tarkovayéra... Amikor az véled csalta meg a szegény Tarkovayt... Mi?

Szinte kacagva hadarta mindent a kápatos Venyédi s ászro sem vette, mily vad elkecserelés-dul a szerencsétlen Tádé belsejében.

— Dehogy is hagylak magadra! — folytatta. — Ki-verelek én a fejedből minden rossz lidéret! Ki kell irta-nod még az emléket is szivedből. Soha meg nem érde-meltes, hogy szeresd. En mondom ezt neked, én, Venyédi Pista. Becsületemre mondom neked, hogy Ilona nem most csak meg először.

Jóbb Tádé felordított rekedten, hörgön, mint a megsze-zett fenevad.

— Nem igaz! Haszudsz!

— Ordíts csak, pajtás! — folytatta a mámoros fejű ember. — Majd kigyógyulsz mingyárt. Csufaságot beszé-lek ugyan, de rajtad, úgy látom, csak erős orvosság segít-het. Gazembernek mondhatasz, de lásd — még Csorfalván — mindjárt az első esztendőben megcsalt már téged az az asszony...

— Ne beszélj! — ordított Tádé.

De Venyédi csak folytatta:

— Sőt... meg kell mondanom végre... mikor még nem is ösmerted, még leánykorában, még... még velem is...

— Veled is?! Nohát nesze!

Es Jóbb Tádé villámgyorsan kapott az asztalon heverő revolverhez s a következő pillan-tában Venyédi hörgöve terült el a földön.

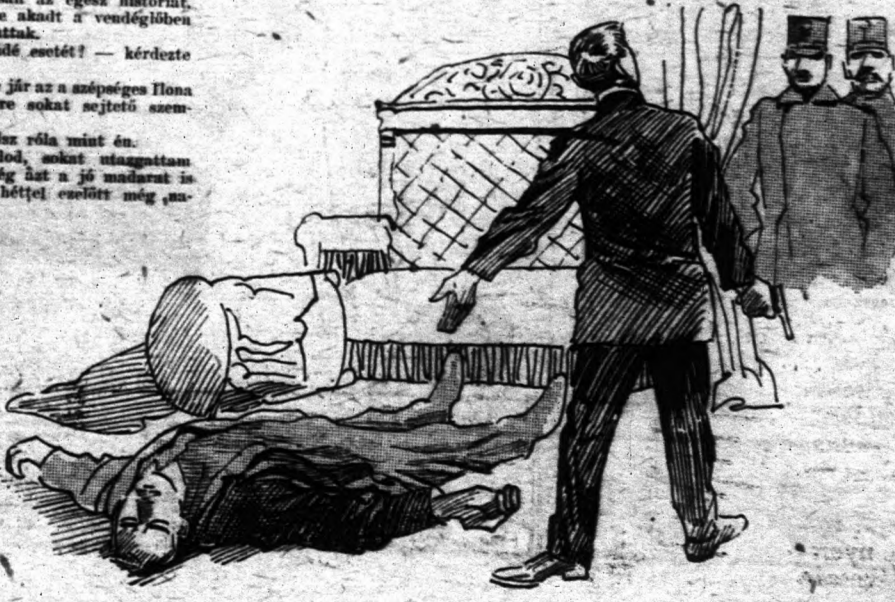
A dörmögésre beszaladt a szol-ga. Jóbb Tádé nyugodtan dobta félre a fegyvert s átsétált a szomszéd szobába.

Mikor pedig aztán megjelent a lakásban a rendőrszáz, barát-ságosan mosolyogva lépett elé-je:

— Jöjjön csak, jöjjön! Né-zze meg egyetlen puffantással mennyi gazembert lötem én le itt. Nézze csak a hitvescsábító-kat!... Itt is egy... ott is egy... Nézze csak... Ah, nemde ott fekszem én is... Ha-ha-ha!

Es ide-oda szökkent a szobá-ban s meg-megrugta a fekete szőnyeget, mintha mindenfelé egy-egy lepuffantott gazemberen töltene ki a bosszuját és közbe nagyokat kacagott.

Az árultak házában azóta nap-ról-napra ugyanígy mulat.

A

A

dolaki
sodás
gondol
nagy
ség, sz
ott pir
tebb v
radalo
írásait
felvilá
ország
noki
1772
a bees
aki me
Hatás
dás fá
sának
tragéd
Teréz
is
ugym
tenni,
ság
formá
sem k
lett il
ra, de
ben
emlék
kiált
A
ban
latko
cellist
volt
tások
szertü
és na
meré
Förre
hitva
szabr
got sz
jőbi
felvil
esukt
tak
zen
ezek
váltak
szelle
közle
coló
börtö
A
dalm
ujító

A felvilágosodás első sugarai MAGYARORSZÁGON

A gondolat hódító ereje

A GONDOLAT emeli az embert az állati lét fölébe és a gondolat szabadsága a szabad ember egyik legszentebb joga. A gondolatközlés útján bocsátotta a felvilágosodás napja első sugarait a világra, a gondolat világánál eszmélt az ember nagy életjogára, az egyenlőség, testvériség, szabadság hitvallására. Mindenütt ott pirkadott leghamarabb, ahol legsötétebb volt az éjszaka. A nagy francia forradalom eszméi is az enciklopedista írók írásából terjesztették a világosságot, s a felvilágosodás első napsugarait Magyarországon is az írók árasztották a zsarnoki önkény sötét éjszakájába.

1772-ben lépett fel Bessenyei György a bécsi testőrgárdába került nemes ifju, aki megismerkedett Voltaire írásaival. Hatása alatt ő az első, aki a felvilágosodás fáklyáját emeli, a lelkek átalakulásának első apostola. Ezt tükrözik az Ágias tragédiájának Ajánló levelében Mária Teréziához írt bátor és öntudatos szavai is: "nehéz ott felséges Asszonyom — ugymond — egy halandónak igaz ítéletet tenni, hol sok szolgálk szájában, az igazság hamis színnel s a hamisság igaz formájával járhatnak". Mai ember el sem képzelheti, hogy mily bátorság kellett ilyen hangu ajánlás közrebocsátására, de Bessenyei előtt "soha a teremtésben trónus oly nagy magasságra nem emelkedhetett", hogy az igaz szót oda kiáltani ne lehetne.

A francia forradalom szelleme igazában Baicsányi János költészetében nyilatkozik meg teljességgel, a kassai cancellista a forradalom zengő szavu költője volt. 1789-ben írta "A francia változtatásokra" című versét és "A látó" nagyszerű sorait s ezekben nemzeti ébredés és nagy emberi felvilágosodás tudatos és merész apostolának szava hallatszott. Forradalmi versei és a Martinovics-katé hitvallóival való összeköttetése miatt a szabadkőműves költő egy évi várfogságot szenvedett Kufsteinben, ahova Szentjóni Szabó László és Versegly Ferenc felvilágosodott költőtársaival együtt csukták, holott valójában mit sem tudtak rájuk bizonyítani.

"A léta podtatott emberi németnek, Csontjaiból épült trónusok reszketnek"

— zengi Baicsányi "A látó" szavaiban, de ezek a trónusok még nagyon is erősek voltak ahhoz, hogy a pusztán szellemi eszközzel, a gondolatközlés, az írott szó erejével harcoló reformereket vérpadra és börtönbe juttassák.

A nagy Kazinczy Ferenc, irodalmunk első szervező és nyelvújító apostola is a világosság

szellemét szolgálta a betűvel, lefordította Rousseau "Contrat social"-ját és mellé állt Martinovicséknak, a miért hosszú fogságot szenvedett.

A felvilágosodás a gondolatszabadság igazi magyar előharcosai Martinovics és társai voltak, egyben a magyar nemzeti ellenállás martirja is.

"Micsoda a felzúdulés?" — kérdi Martinovics kátéja.

"A nemzeti erőnek a maga erőszakos uralkodói ellen való kijelentkezése; a felzúdulás a szolgaságnak határa, a szabadságnak kezdete" — feleli a katé. Ilyen kérdés és felelet rendszerben tanítja és terjeszti Martinovics katekizmusa a szabadság, egyenlőség, testvériség nagy ígéit, míg föl nem fedezik titkos társaságát. Mozgalma valóban nem volt összekövés, csupán felvilágosító szellemű mozgalom, amely csak a lelkes átalakulásért harcolhatott. Hiszen pusztán a szó, fegyver és tömegelő nélkül intézményeket sohasem dönthetett meg. Az egész pör csupa véres szemfényvesztés volt — mondja Jókai Mór "Röpülj föl véres függöny" című cikke 1848-ban, amely a Martinovics-pör első ismertetése Pulszky Ferenc és Fraknoi Vilmos történeti munkái előtt. Az Életképek 1848-iki évfolyamában bukkant e sorok írója Jókai ez ismeretlen cikkére, amely először ismertetette a március 15-én felszabadult sajtóban a katé vértanúnak sorsát. Mindaddig ugyanis "... a neveket... leírni nem volt szabad... s a hozzá kötött eszméket fekete szemfedővel fedezték. Tilos volt még beszélni is róluk s mivel "minden kivégzettekör egyzersmind a kivégzettek póreit is elégették" 1848-ig senki sem ismerhette részleteit. "Elrongyolt iratokból, miknek tartogatása halálveszéllyel járt, apáról fiura maradt hagyományokból, külföldi lapokból s a zajosabb események köztudomásra jutott lármahangjaiból közlöm e sorokat, miknek alapját

egy helyadat nélkül francia nyelven kijött nyomtatvány képezi.

Igy ismerteti forrását Jókai cikke, mely 1848-ban megismertette kortársaival Martinovics és társai martiriumát. A Bach kornak abszolutizmusa aztán eltémelte és elfeledtette Jókai 48-iki cikkét s Pulszky, Fraknoi jóval később, 1877-ben más forrásból, a kuria levéltárában maradt Hajnóczy-könyvekből és a bécsi belügyminisztérium levéltárában fölvetett vizsgálóbírói iratokból és vallomásokból hozták napvilágra a Martinovics-pört. Mi már ebből ismertük meg Martinovics, Hajnóczy, Laeczkovics, Szentmarjai, Sigray, Oz és Szolancsik tragédiáját, akiknek a Vértanún "... meg kelle halniok, mert fejükben a felvilágosodás és emberszeretet napja lángolt s e napra volt szüksége a kormánynak." Németh János kir. ügyész és a függetlenségüket feladott magyar bíróságok igazságtalanságukban, szolgaságukban viték a vérpadra a felvilágosodás magyar bajnokait. "... A hétszemélyes tábla már előre tudta: hogy e négy embert vétkesnek fogja találni, s halálra ítélandó, mielőtt póreiket látta volna," sőt utánok a többinek is fejevesztésé határozta. Az ítéletkihirdetéskor mondotta börtönében Hajnóczy:

"Ártatlanul halunk meg. Az uralkodópárt szenvedélyének esünk áldozatul, valóban nem méltó élni az emberiségnek ily mély romlottságában."

A francia forradalmi szellem minden igazi magyar íróból apostolt növelt, még Fazekas Mihály humoros versezete a "Ludas Matyi" is az új szellemet szolgálta. Kisfaludy Károly drámáiban, amelyekből rengeteget törölt a cenzúra, a reformokat, a demokráciát sürgette s elve volt: "... minden polgárban egy testvért ölelni!"

A felvilágosodás napja a hosszú derengés után, 1848-ban sütött ki és megérelte a magvakat, amelyeket az első sugarak esirázattak. A felvilágosodás magyar előharcosainak francia forradalmi szelleme ült ekkor diadalt s a radikális mozgalmak mélyen emberi, rajongó alakjai Petőfi Sándor, a forradalom és köztársasági költő, Szemere Bertalan, "a magyar forradalmi kormány republikánus" elnöke és a Madarász-testvérek vezetése alatt álló "Egyenlőségi Társulat," a pesti forradalom "jakobinus club"-ja, már a politikai tevékenység által a gyakorlati megvalósítása volt a lelkek átalakulását célzó eszméknek.

Tamás Ernő.

A BÖLCS CSIZMADIA

COOLIDGE BARÁTJA

Micsoda karriert futott be Jim Lucey, new englandi cipésmester. — Valamikor Coolidge cipőit talpalta s a diák Coolidge-nak tanácsokkal szolgált. — Politikai pályafutásában is hasznára vált. — A cipésmester nem szereti a publicitást Coolidge elnök levele Jim Luceyhoz.

NAGY emberek — amint azt a történelmi legendák igazolják — gyakran egyszerű lelkek egyszerű tanácsaiból szerették azt a bölcsességet, amely későbbi életük sikeréhez nagyban hozzájárult.

Tették pedig ezt a megjegyzést abból az alkalomból, hogy az újságok figyelmébe, egy levél útján, egy massachusettsi ir. származású cipésmesterre esett s a köte és Coolidge elnök között fennálló viszonyra. Az új elnök tudvalegleg nemrégiben levelet intézett James Lucey susster urhoz s az ország első embere levelében a többi között a következőket írta:

„Magának nagy része van abban, hogy itt vagyok” (tudniillik a Fehér Házban.)

Vajjon ki ez a cipésmester, aki iránt az Egyesült Államok új elnöke ennyire hálaival viseltetik? Erdemes róla valamit tudni, habár ő maga tiltakozik a publicitás ellen s ismételtén is azt mondotta, hogy újabban a lapok túlságosan sokat írnak róla.

„A kelleténél is többet írnak róla — jegyezte meg a minap — s ezt nem szeretem. Nem akarok híres ember lenni s tökéletesen megelégszem azzal, hogy ha jó cipésmester vagyok ismertem.”

Vajjon kicsoda James Lucey? 1880-ban érkezett az Egyesült Államokba a szines, vidám-zomoru Írországból, még pedig mint harmadosztályú utas. New Englandben telepedett le, ahol tiszességűt érte dolgozott naponként negyven óra kerestetül, nyolctagú családot nevelt a méltán hírvallók el azzal, hogy sohasem volt a bíróság, legfeljebb, ha tanuskodnia kellett valakinek a polgárodásán érdekében.

Több lap ostoba fantáziája riportere azt írta róla, hogy kicsiny, hajlott vállú ember, groteszk és analfabéta, azonban mindezt nem félt meg a valóság. Kerry meglehetősen szeszter, hatvanhat esztendősen ugyan, de sem hajlott vállú, mert teste ma is olyan egyenes, mint a fiatal ló. Lelkben kétségtelenül fiatal.

Némi tájékozással, azaz ir. akcentussal beszél az angol nyelvet s mint legtöbb honfitársát, őt is érdekli a politika s helyt is áll politikai meggyőződéséről s akár befolyásos, akár egyszerű lelkek jelenlétében következetes maradt meggyőződéséhez.

Negyven esztendővel ezelőtt ő készítette el az első pár cipőt Calvin Coolidge-nak, aki annak idején diák volt Amherstben. A tanácsai közül a legjellemzőbb: „Csak menj a magad útján és ne beszélj s feltétlenül boldogulni fogsz.” Optimista tanács, amely Coolidge elnök esetében valóban bevált.

Csizmadia politikus, de azt mondják, hogy nem okosodik. Tehát még sem egészen típusa a csizmadia politikusnak!

Érdekes az az epizód, amely feltűnteti, hogy Coolidge elnök diák korában miként ismerkedett meg a bölcs csizmadival.

Coolidge-nak lyukcs volt a cipője. Arra gondolt, hogy megtalpalatja, de arra is gondolt, hogy esetleg új cipőt készíttet. Az öreg Grothe Streeten balagva egy cipészbolt mellett haladt el, a melyen ez állott: „Lucey is home”. Ez Lucey cipésmester boltja volt. Betérjen-e vagy sem? — vetődött fel előtte a kérdés. Betért.

Beszélgettek. Lucey, a szemüveges suszter, barátságosan nézett az idegenre, megteztzett neki s ezzel megindult a későbbi elnök és a suszter közötti barátság.

„A munkát illetőleg Mr. Coolidge és én körülbelül egyformán gondolkodunk — jelentette ki a minap az új ir. cipész. — Az a meggyőződésünk, hogy akármilyen munkát vállalunk magunkra, azt végezzük el becsülettel.”

Egy másik megjegyzése a következő: „Sok fiatalember ötletes, de az ötleteségnél tovább nem jut. Galvin eszes volt, de tudta, hogy mit csináljon az eszével s azért emelkedett ki a többiek sorából.”

Coolidge diák korában gyakran látogatta meg a bölcs csizmadit. Kellemesen elbeszélgetett vele. Mintán az amhersti college elhagyta, ügyvéd lett, Northamptonban nyitott irodát s a politika iránt is kezdett érdeklődni.

Northamptonban már volt négy-öt ügyvéd, aki kisajátította magának a politikát s a Calvin Coolidge-nak fejezett jövevényt természetesen nem szivesen látták.

A politikusok már akkor sem voltak üdvözlendők.

S ebben az időtájtban újra jóbarátának bizonyult Coolidge részére a bölcs suszter. Ebben az időtájtban ismételtén is tanácsokkal szolgált a politikusjelölt részére s ezek a tanácsok nagyon okosak, nagyon praktikusak voltak.

„Annak idején a republikánusok new szerették Calvint — jegyezte meg a derek suszter, — de voltak ir. demokraták, akik szivesen vallották őt-vezérüknek.”

Coolidge politikai életének egyik legválságosabb esztendeje az 1907-ik év volt.

Ebben az esztendőben képviselőnek szaladt a massachusettsi állami törvényhozó testület részére s csak csekély harminchár szótúbbasággal került be a képviselőházba. Lucey-nak perzeze nagy része volt abban, hogy a szavazatok egy része Coolidge-re esett. S ez az a különös szolgálat, amelyre Coolidge elnök a csizmadiamesterhez intézett levelében utalt. Coolidge, ugy látszik, nem felejté el azokat, akik valamikor hozzá „stickoltak”.

A susztereknek nyilvánvalóan, az a végzetük, hogy egy típusuk be kerüljön a történelembe. Itt van például Roger Sherman, a függetlenségi deklaráció egyik aláírója, aki, miatlant cipőket talpalt, gondolatodott s azután perzeze sokat olvasott is.

John Greenleaf Whittier, a költő, diáklánalmányait ugy tetto lehetővé, hogy a költőgeit egy suszterboltban szereste meg, ahol dolgozott.

David Lloyd George nagybátyja és gyámtyja, North Wales Llanystedway városában volt cipész s a későbbi ismert angol államférfi sokat köszönhetett azoknak a tanácsoknak, amelyeket ettől a csiz-

madia nagybátyjától és gyámtyjától kapott.

Amikor Coolidge az Egyesült Államok alelnöke lett, suszter, filozofus barátja a következő szavakkal fordult hozzá: „Ha elnök leszel, Cal’, akkor majd meglátogatlak a Fehér Házban.”

Itt az ideje, hogy ez a középtemetű, egészséges arcú, okos szemű bölcs csizmadia beváltás az ígérteit, mert hiszen Calvin Coolidge csakugyan bekerült az Egyesült Államok elnöki székébe.

Egy alkalommal megkérdezték tőle, hogy mi a véleménye a politikáról.

— Szükséges.

— Hogy-hogy!

— Nem érti? Politika nélkül nem volna közélet.

— Es mi a véleménye a politikusról?

— Politikusok nélkül lehetne politika. Ha azonban a politikusok olyanok, mint Calvin Coolidge, akkor maradjanak meg politikusoknak.

Mindenesetre filozofus ez a suszter, egyszerű, okos lélek, akiről azt mondják, hogy legalább is tud ugy gondolkodni, mint cipőt talpálni.

Mindig egyszerű életet élt, mindig kötelességtudó volt s városában ugy ismerik, felnőttek és gyerekek egyaránt, mint a „beesületes Lucey”. Ha idegen téved a városba, mint egy történelmi kuriozumra, ugy hívják rá a figyelmét.

De Lucey nem szeret a nyilvánosság előtt szerepelni. Nem szereti ha az újságok sokat emlegetik a nevét.

— Nem én lettem elnök — mondogatja — hanem Cal’ Coolidge, tehát hagyjanak engem békében.

Azonban aligha fogják békében hagyni. Annak meg kell adni az írást, hogy valamikor az elnök bizalmas tanácsadója volt: A nyilvánosság kíváncsi s nem tényleket akar, hanem érdekes, szines epizódokat s ezekkel garmadában szolgált a bölcs csizmadia élete és viszonya Coolidge elnökhöz.

Valaki elindult negyven esztendővel ezelőtt Írországból, elérkezék New Englandba, cipőket talpal a közben tanácsadója a későbbi elnöknek. Ez is karrier. Leg-alább is olyan romantikus, mint belekerülni egy tág karosszékebe a new yorki Wall Streeten s számolni az összeharcsolt vagyont.

Uj la a s szin kal sár kar ven küz a b gek lál

lóban a pillan... Azok tek... felism... mány... érték... Az... zásba... szerez... dott g... ydten... erösít... zójt... pedig... gyögs... rendki... nappi... zeto k... svéje... a pezi... sem az... láttak... Termés... minden... Legu... séges... leszten... áramot... görök... rendk... ibolyán... ban, g... lyek... gyalit... melyek... gytó... Ezek... gokhoz... csoból... nak, a... legalab... re szeg... melyet... zainak... cíe. Ez... let, a... amelyr... lámok... tek... rensze... ra és... ságy... Frau... mindg... jesen... borát... képebe... dea sz... zó hely... vastags... re. Ez... Ghandi... hogy u... szerepl... berit sz... és ig... mok... Ahogy... ján ter... eletef... rint... elem... fejtik... szervez... lombó... mu es... e fény... kiáradó... tartja... Az eg... lombó... nek) ... vannak... az egy... és ossz... léte. H... diati... pótoljuk... levők... vülől... megye... helyre... megfon... chrom... zálás... Enne... lgerős...

NŐK az ALKOTMÁNYBAN

Mindenütt "politizálnak" már a nők. Mi volt a nő szerepe a történelmi fejlődés folyamán? Nagy harcok az egész világon a női szavazati jog kivívásáért.

EV TIZEDEKIG tartó és botrányokban gazdag küzdelem után a háború és az azt követő események közepete szinte észrevétlenül nyerték el az asszonyok a hön áhitott választójogot a legtöbb európai államban, Amerikában már természetesnek veszik, hogy a nők beleszólhatnak a politikába. A politikától tartották őket legtöbbször távol, nem tudhatni, hogy őket féltették-e a politizálástól vagy a politikát a nőktől, de az bizonyos, hogy meg kellett alapjában rázkódnia a világnak, hogy a férfiak odaengedjék őket minden földi hatalom első kutfejéhez, a választási urnához.

A választójogért folytatott küzdelem rendkívül heves volt, nemcsak vaskos köteteket irtak róla, végtelenbe nyuló viták folytak és beszédek hangzottak el, hanem még pofonok is elesdantak a nők jogaiért. Szinte ellentmondásnak látszik, hogy nem a temperamentumos délidéki asszonyok küzdöttek így, minden eszközzel, lángoló lelkesedéssel jogaikért, hanem a hideg, higgadt és a jó modorra olyan nagy súlyt helyező angol nők halmoztak botrányt botrányra, hogy abban a pillanatban, mikor a tömeg megdöbbenve figyel a miniszter arcát ért sérelemre, vagy a Derby favoritjának elpusztítására, kellő hatással kiálthassák: "Jogot a nőknek".

Azóta majdnem az egész világon megkapták a nők a választójogot, aktívát is, passzívát is, minden parlamentben akad mutatónba egy-két képviselő, akik azt

már mindenesetre bebizonyították, hogy nem dől össze a világ, ha a nők bele is szólnak az események intézésébe. A képviselőnők helyzete persze éppen olyan nehéz, mint minden nőé, aki új utakon kereste az érvényesülést, vagy próbált az emberiségért, a kulturáért dolgozni. Ha sikereik vannak, akkor a nők átlagából kiváló tehetségnek tekintik őket, akik ennélfogva nem bizonyítják, hogy a nők tömege előtt is még lehet nyitni a politikai pályát. De ha a szegény képviselő egy szerencsésen bakot lő, akkor ezt nagy kárörömmel szemlélik, mert ez íme a legfényesebb bizonyíték arra, hogy mivé fejlődne a parlament, ha ott a nőknek, nem egy-két előfutárja foglalna csak helyet, hanem számottevő arányban kerülne be asszonyok.

A nők előretörését minden téren nagy ellenszennvel fogadták a férfiak, egyformán tiltakoztak minden újabb pálya megnyitása ellen és természetes, hogy legszívesebben az utolsó bástyát, a választójogot védelmezték. Egész könyvtárakat irtak össze a politikának a nőkre és a nőknek a politikára való hatásáról, amikben az antifeministák teljesen úgy állították be ezt a problémát, mintha a politika nehéző porondját még soha asszonyi lábnyom nem érintette volna. Pedig ha a történelemben lapozgatunk, tapasztalhatjuk, hogy semmi téren sem érvényesültek annyira az asszonyoknak nemcsak általános emberi, hanem főleg speciálisan női tulajdonságai, mint éppen a politikában. Nem kell a legregibb időkig visszamenni, amikor minden őskori kutató egységes véleménye szerint a család és minden közösség feje az asszony, az anya volt, hanem csak az emberiség történetének olyan korszakába, amiről már írásbeli feljegyzéseink vannak, hogy meglepve tapasztalhatjuk, mennyi nő nevére talált Klio méltónak arra, hogy táblájára felvéssze. De a történelem olvasása közben azt is láthatjuk, hogy nem asszonyi szolidaritás vezette a történelem muzáinak vésőjét, hanem akiket feljegyzett, azok meg is érdemelték, hogy nevüket az utókor is megtanulja.

Minden gyermeket elsősorban anyja neveli és ezért minden kiváló gyermek az anyja dicsősége. Ezért Rómában a legnagyobb tisztelet illette meg minden nagy ember, derék hazafi, bátor katona anyját. De ez a szerep nem merítette ki

az ókorban sem az asszonyok befolyását a politikára, egész sereg uralkodónó nevére tanultuk meg, akik Semiramistól Cleopátráig a világ eseményeinek alakulására is döntő befolyást gyakoroltak. A középkorban az apácák is tevékeny részt vettek a kolostorok nagyszerű építmunkájában, amivel a barbár Európában kulturéletet teremtetek és pedig nemesek betegek ápolásával, művészi kézimunkák készítésével, kertjeik művelésével, hanem még a világot akkor irányító teológiai vitákban, ezen az igazán elvont területen is tudtak maradandó értéket alkotni. A renaissance asszonyai korok íróit és művészeit nemcsak szépségükkel illették meg, hanem avval a nagyszerű kulturmunkával is, amivel Olaszország ébredő és fejlődő művészetét istápolták. Ebben az időben a politika művészeté ugyan már nagyon fejlett volt, az utolsó szót mégis a fegyverek mondták ki, de ha erre került a sor, az asszonyok a harcias amazónoktól az egri nőkhöz is dicsőséggel álltak meg helyüket.

A nagy birodalmak kezdtek kialakulni és az asszonyok politikai tehetségét semmi sem bizonyítja ékebben, mint hogy Anglia Erzsébet, Oroszország Katalin cárnő és Ausztria Mária Terézia uralkodása alatt volt a leghatalmasabb. És mikor az új idők szelének első fuvallata megrázta a francia trónt, Madame Roland szalonjában rakták le a szabadság, egyenlőség és testvériség birodalmának alapjait.

Az egész világon a háború lángja lobogott, mikor asszonyok emelték fel először szavukat a béke érdekében. És ha a nőknek sikerül beváltani politikai programjukat, akkor lehetetlenné tesznek minden háborút és megvalósítják a világbékét, az emberiség legszebb álmát is.

A

HA fony...
el akar...
pirját uja...
azon nem...
solygnak mag...
szik, nem ves...
ben mesterked...
akiknek a t...
arcukon virul...
felé nyulnak...
Küzd is ez...
minden józan...
hába, mert a...
óta szokásba...
mikor lesz ve...

Az egyipt...
tik, hogy az...
del ez előtt...
udvarhölgyek...
ve, vörössel...
arcukat, a...
pingálták. Ált...
se a régi lo...
rómaiakkal. A...
körében is...
bozt. A róma...
a festékek ke...
fehéret, kroke...
nálták, kerest...
bert és a róza...
nem csak a n...
a férfiak is...
császár festg...
De később is...
divat volt a...
Henrik franc...
szabad ura em...
nem volt kife...

A népvánd...
széri erkölcs...
meg és ezek...
ismerték a ké...
lönös szokás...
gedték meg. C...
kori műveltség...
gint a figyelme...
pásább, fény...
az élet, akkor...
ra az arc kife...
ott, ahol az...
és művészet...
országban.

Az Alpe...
ban csak szá...
jedt el ez a...
lett a perok...
XVIII. század...
haját fehérr...
hőre is fest...
előkelő társas...
megy. Még a...
hintik be a...
arcát, úgy, he...
ték alatt alig...
Anyira meg...
burg város...
Mária-képek...
porral.

Leghíresebb...
velencei rinz...
ranies, évente...
tett a velenc...
ért.

Párisban a...
tesseges nőke...
gukat, hogy...

PO

Ol...
sürgöny...
román...
To...
fizet...
pénzt...
vissza...
külföld...
koron...
Ha...
mint k...
Fo...
way E...
suját...

A

2048

65 B

Követo

A KIFESTETT ARC

HA fonnyadó szépségek arcuk ráncait el akarják tüntetni és arcuk fakuló pírját újra vissza akarják varázsolni, azon nem esodálkoznak, legfeljebb mosolygunk magunkban azon, hogy azt hiszik, nem veszik észre embertársaik, mi- ben mesterkednek. De, ha fiatal lányok, akiknek a természet minden szépsége arcukon virul, szintén a festékes doboz felé nyulnak, azt igazán nehéz megérteni. Kézd is ez ellen az esztelenség ellen minden józnan gondolkodó ember, de hiába, mert az arc kifestése évezredek óta szokásban van és nehéz megmondani, mikor lesz vége.

Az egyiptomi régi sírok is azt hirdetik, hogy az arc kifestése sok évezred- del ezelőtt szokásban volt. Az egyiptomi udvarhölgyek, Nefreté királynőt követ- ve, vörössel és kékantimonnal festették arcukat, a szemük köré zöld gyűrűket pingáltak. Általános volt az arc kifestése a régi babilóniaknál, a görögök- nél, rómaiaknál. A görögök még az istenek körében is szerepeltetik a festékes do- bozt. A rómaiaknál virágzó iparág volt a festékek készítése. Különösen az ólom- fehérét, krokodil trágyával keverve hasz- nálták, keresték a kizsi földet, a cin- bert és a rózsalevelek hamvét. Rómában nem csak a nők festették arcukat, hanem a férfiak is, így különösen a hű Né- ró császár festegette ki gondosan magát. De később is voltak idők, mikor erősen divat volt a férfi arc kifestése, így III. Henrik francia király előtt nem volt szabad úri embernek megjelenni, akinek nem volt kifestve az arca.

A népvándorlás nagy felfordulása egy- szerű erkölcsű népek uralmát alapította meg és ezek a kemény harcokhoz nem ismerték a kényeskedő életnek ezt a kü- lönös szokását. Asszonyaiknak sem en- gedték meg. Csak mikor az ó- kori műveltség felé fordult meg- a figyelem és megint pom- pasabb, fényűzőbb, puhább lett az élet, akkor jött divatba uj- ra az arc kifestése. Még pedig ott, ahol az ókori tudomány és művészet újraéledt: Olasz- országban.

Az Alpeektől északra azon- ban csak századok múltán ter- jedt el ez a szokás. Általános lett a parókák korában, a XVIII. században. Ekkor a haját fehérre hajporozták, sokszor fe- hérre is festik, a természetes hajszín előkelő társaságban illetlenség számba megy. Még a gyermekek is rizzporral hintik be a hajukat. Mindenki festi az arcát, úgy, hogy öregot és fiatalat a festék alatt alig lehetett megkülönböztetni. Annaira megy ez a szokás, hogy Augs- burg városában még az oltáron levő Mária-képek a haját is behintik rizz- porral.

Leghíresebb volt ebben az időben a velencei rizzpor, melynek készítője, Cap- ranies, évente 2000 darab aranyat fize- tett a velencei tanácsnak szabadalmá- ért.

Párisban a XVIII. században a tisz- tességes nőknek úgy kellett kifesteni ma- gukat, hogy meglássák rajtuk a termé-

szetelene festék, mert a természetet utánzó, csalódásba ejtő festést erkölcte- lenségnek tekintették. Vöröset és feketét kevertek erre a célra és hol a szemük alját festették pirosra, hol az arcuk alsó részét, sőt val- olyan helyeket, a- mik egyébként nem szoktak pi- rosak lenni.

Még a halotta- kat is kifestet- ték. Így Mrs. Oldfield, a híres angol színésznő v é g r endelében intészkedik az iránt, hogyan fessék ki, ha meghal. Pamfilii biborost is pirosra fes- tették ki a ravatalon. A halottak kifes- tése ma is szokásban van Párisban, de egészen más célból. Ugyanis az ismeret- len halottakat, akiket a tetemnézőbe tesznek ki, hogy ott a látogatók kilétét megállapítsák, azért festik ki, hogy könnyebb legyen őket felismerni.

Az arc kifestése európaszerte általános lett. Ábrahám a Santa Clara, a híres bécsi egyházi szónok, első prédikációjá- ban, 1677 Húsvét vasárnapján, a bécsi Szent István-templomban, a császár és az egész udvar jelenlétében hevesen ki- kel az arcok kifestése ellen.

De prédikációjának nem sok foganatja lehetett, mert még száz év múlva is szí- gorny rendeletet kellett kiadni, hogy az udvarnál a hölgyek ne merjenek kifes- tve megjelenni.

A francia forradalom egy időre el- tűntette az arcfestést. Az igaz, hogy még a forradalom alatt, az előkelő höl- gyek, mikor a vépárad mentek, előbb kifestették az arcukat.

De a forradalom után egy időre szünetelt ez a szokás, hogy aztán megint életre kel- ten.

A XIX. század közepétől kezdve megint általánosan el- terjed. De most már nem tetszenek arra, még a jó családból való hölgyek sem, hogy természetelene legyen arcuk színe, sőt ellenkezőleg azt akarják, hogy minél in- kébb csalódásba ejtsék a vi-

lágot. Az arcfestő szerek terén Amerika szolga- latta a legtöbb új ta- lálmányt. Innen terjedt el a barnára lesült bő- divatja is.

Hasztalan küzdenek a szokás ellen az orvosok és erkölcsbírák, a nők tetszeni akarnek és minden eszközt meg- ragadnak, hogy ezt a cél- jukat elérjék. Bár az arc festésével sok- szor az ellenkezőt érik ki, mert az ép- észekú férfiak mindig többre fogják be- csülni az üde, természetes arcot, mint a kifestett arcobrt.

KI HOGYAN NEVET?

HOGY miért nevet az ember? Sokan törték már rajta a fejüket. Olyan az, mintha görög rüngatás az embert, mégis igen jól esik. Színházba, cirkuszba járunk azért, hogy es a rángatás elfogjon bennünket. Könyvet veszünk, csak hogy nevéthessünk. Jobban szeretjük azt, aki megneveztet, mint, aki megrikat. Akármilyen furcsa dolog is a nevetés, szeretjük.

Sokféleképen nevetnek az emberek. Van, akinek jól esik a nevetést hallani, úgy hogy kedvet kapunk tőle és vele nevetünk. Nem egy színész alapította meg a szere- cését azzal, hogy ilyen jól tudott nevetni. Van aztán olyan ember is, akinek a ne- vetése bosszant, föllingerel, úgy hogy meg tu- dunk rá haragudni a nevetése miatt.

Már Adericum, a régi római költő, vers- be szedte, hogy ki hogyan nevet és hogyan lehet az embert nevetéséről kiismerni.

Azt mondja, hogy ki igazán a szívbe- kacag, annak neveté- séből az "a" betűt lehet kihallani. Ezt jól esik hallani és magunk is fölvidu- lunk tőle.

Az unalmas, üre- ember "o" vagy "6" betűvel nevet. Ha a nevetésben az "a" az "o"-val ke- veredik, az szentelés nevetés és inkább bosszant, mint gyönyörködött.

Aki hangos "o"-val nevet, az bőkezű ember.

Aki ellenben "u"-val nevet, az fűvény és alattomos.

Ha két ember közül az egyik "a" és "o"-val, a másik "a" és "i"-vel nevet, azok könnyen megértik egymást és jó ba- rátok lesznek és ha az egyik férfi, a másik nő, jó házaspár válik belőlük.

A kövérek hangosabban nevetnek, mint a soványak.

Aki sohasem nevet, az veszedelmes em- ber. Az elfojtott nevetés gonosz indulato- kat takar el.

Erre tanít a római költő. Ha nincs is mindenben igaz, egy bizonyos, hogy na- gyon is meg lehet itélni az embert ab- ból, hogy mi az, a min nevetni tud és hogyan nevet. A go- nosz indulat akkor is nevet, mikor a jó- szívú sajnál. A mű- velt egészen más dol- gokon nevet, mint a műveletlen. A nevetés önkénytelenül tör ki az emberből és el- árulja, hogy mi van belül.

SHAKESPEARE SZOBRA ÜVEGBŐL.

SHAKESPEARERŐL, a nagy angol drá- maíróról igen sok szobor készült. Még is érdemelte valamennyit, mert remek munkáiban már háromszáz esztendő óta gyönyörködtek az emberiség.

Mario Petrucci, szobrász, aki a bécsi akadémián tanul, egészen újszerű szob- rot tervez a nagy drámaíróról.

Szobrát a londoni Hyde-parkban akarja felállítani. Nyolc méter magas lenne a szobor, mely nem a költőt, hanem költé- szetét ábrázolná. Egy hatalmas női alak azt a költőt erőt fejezné ki, mely Shakes- peare lelkében alkotott. Négy ciprus ven- nő körül a szobrot.

MANUFACTURERS PATENT CO. INC. 520 FIFTH AVE., NEW YORK CITY. Magyarok részére hazánk tudósaitól... UJ-ESZMEK TALÁLÁNYOK

VELENCE FÉNYÜZÉSE

VELENCE városa, az Adriai tenger ki- rályneje, sok évszázadon keresztül Európa leggazdagabb városa volt. A mai kor emberének alig lehet fogalma arról a minden képzeletet felülmúló fényűzés- ről, amit Velence szép asszonyai a város arany korában kifejtettek.

Az egykorú kró- nikák káprázatos adatokról világosít- ják föl a kutatót. 1481-ben hozta a ve- lencei nagy tanács az első tiltó rende- letet az arany ru- hákkal való fény- üzés ellen. A rende- let szavai szerint már a pékek felesé- gei is arany ruhák- ban jártak. A rendelet megparancsolja, hogy a legdrágább kiállított ruha leg- feljebb négyszer forinthoz kerülhet. Kép- zelhető, hogy milyen árak voltak azelőtt a ruháknak.

A fényűzés ellen hozott sok törvény azonban, mely még a papíron is csak rövid életű volt, hatástalan maradt. Egy- szerűen semmibe vették. Ezt bizonyítja a nászajándékok jegyzéke, amit Marco Flo- renti menyasszonyának, Alessandro Mar- cinghi leányának adott. Van itt fehér da- mask-ruha nyestprémnel díszítve, egy ruha világokék szövetből, alexandriai bár- sonyból készült ujjal, tizenhét himzett ing, tíz törülköző, harminc zsebkendő, két sor nagy korrall-fűző, hat selyem sapka három arany tűszekrény, két elefántcsont fésű, három pár piros nadrág, egy ruha piros alizsából és bárony brókából, két her-prémnel bélelt, egy felső ruha arannyal és gyöngyökkel kirakva, egy koszoru pávatollból és zomán- gygyöngyvel, arany levelekkel és zomán- cozott virágokkal, egy vörös, aranya- tásított óv, arany esztály, egy válltá- zós kék zakival és három nagy gyöngy- gyel.

Figyelmet érdemelnek a női pipere esz- közeik is. Állandóan hordtak hamis haj- betétet még fehér és sarga selyemből is és minthogy azt hitték, hogy a napsugár a haját szákkévé teszi, sok hölgy álta- ndóan a napon hevereztet. Használtak festőszereket és a haj-érvésztésére min- denféle keveréket. A leveleiket is illa- tosították a legdrágább illatszerekkel.

Az Alpeektől északra azon- ban csak századok múltán ter- jedt el ez a szokás. Általános lett a parókák korában, a XVIII. században. Ekkor a haját fehérre hajporozták, sokszor fe- hérre is festik, a természetes hajszín előkelő társaságban illetlenség számba megy. Még a gyermekek is rizzporral hintik be a hajukat. Mindenki festi az arcát, úgy, hogy öregot és fiatalat a festék alatt alig lehetett megkülönböztetni. Annaira megy ez a szokás, hogy Augs- burg városában még az oltáron levő Mária-képek a haját is behintik rizz- porral.

Leghíresebb volt ebben az időben a velencei rizzpor, melynek készítője, Cap- ranies, évente 2000 darab aranyat fize- tett a velencei tanácsnak szabadalmá- ért.

Párisban a XVIII. században a tisz- tességes nőknek úgy kellett kifesteni ma- gukat, hogy meglássák rajtuk a termé-

ÖRÖM

ha az óhazánk hírt hallanak amerikai rokonaitól, de

KÉTSZERES ÖRÖM, ha az amerikai rokonok pénzsegítséget is küldenek.

AZ AMERICAN UNION BANK LEG- OLCSBÓBAN ES LEGGYORSABBAN UTALJA AT A PÉNZT MAGYAROR- SZÁG BARMELY RÉSZÉRE.

KÖZJEGYZŐI CGYEK postás és lelki- ismeretes elintézése.

HAJÓJEGYEK a legjobb vonalakra ere- deti áron.

FELVILÁGOSÍTAST ES TANACSTOT INGYEN ADUNK.

AMERICAN UNION BANK

Németh János, elnök.

Főület: 10 East 22nd Street, a Bankpalotában.

Piák: 1597 Second Avenue, corner 83rd Street, NEW YORK.

Pénzküldés Európába

Olasz áron átutalunk csekk, Money Order (postai átutalás) vagy sürgöny útján magyar, cseh és osztrák koronát, jugoszláv dinárt, román lelt és egyéb külföldi pénzeket.

Továbbá átutalunk külföldi Money Order útján, mely dollárban fizetendő Magyarországon, Ausztriában és Németországban. Ha a pénzt bármily okból nem lehetne kifizetni, mi az összeget azonnal visszaadjuk. Ezenkívül kiállítunk dollár-csekket, fizetendő sajtó külföldi képviselőink által, vagy New Yorkban a melyért a külföldön koronákat vehet a legmagasabb árfolyam mellett.

Hajójegyeket eladunk eredeti áron az összes vonalakra, vala- mint készletben tartott eredeti európai vasúti jegyeket is.

Forduljon bármely ügyszünkész, vagy bármely American Rail- way Express irodájához, vagy az alábbi irodáinkhoz, vagy írjon lejt anyanyelvén a címre:

AMERICAN EXPRESS COMPANY 2048 East 9th Street, Cleveland, O. MAS IRODAINK: 65 Broadway, NEW YORK 18 Chatham Square. 32 Dearborn St., CHICAGO. 25 Fort St., WEST DETROIT. 909 Liberty Avenue, PITTSBURGH. Követeljen American Express nyugtát. Ez biztosítja önt elvesztés ellen.

ISMET KAPHATOK A SOKAIG SAJTÓ ALATT VOLT SZEBNEL-SZEBB FRATER NÓTAK

Table with 2 columns: Item name and Price. Includes items like '1. A fészbe szől a méh', '2. Isten veled kis angyalam', etc.

Kérje teljes kotta, leger, (roll) lemez és könyvnyomtatványt. KEREKES BROS. Amerika Legnagyobb Magyar Könyv- és Zenemű Korekedősz 1464 THIRD AVENUE, NEW YORK CITY.

BARÓTI SZABÓ DÁVID

Egy ledőlt dióához.

Mely, magas égnek szégezett fejdeddel,
Mint király, állasz vala társaid közt;
Téged látlak, gyönyörű diófa,
Földre terítve?

Elszakadt testes derekad tövestől:
Csak kicsiny kéreg maradott kötésül:
Ágaid csüggnek: leveleid kivesznek,
Nedvek elhagyván.

Sorvadó kebled csecsemő gyümölcsöt
Hasztalan szülvén, elereszti: hullnak
Ök; s nem is tudván rövid életokról,
Rendre kihalnak.

Annyi szélvészen diádalt nyerttél fa!
Nemtelen porban heyer e nemes disz?
Est leendőnek lehetett-e valjon
Vélni felőled?

Senkinek kárán nem örült; sokaknak
Hűvös árnyékkal feles hasznot hajtó,
S kedvek étkeddel kesergő kegyes fa!
Monddza, ki bántott?

Ah! minek kérdem? szemeimbe tűnnek
Gyilkosid. Nem volt külerőszak, ott benn,
Önnmagadban volt megölő mirigyed
S titkos elejtőd.

Im egész bélig gyökered kirágták
A gonosz férgek s az el-ett odóba
Hangyabolyt hittak Mi nyüzsgöve járnak
Most is alattad.

Atkozott vendég! viperák szülőtti!
Ah szerencsétlen fa! Hazánk! szelid ég!
Szűz virágjában tehetős karoddal
Tartsd meg örökké!

Baróti Szabó Dávid 1739-ben született és 1819-ben halt meg. Eleinte jezsuita volt, majd mint világi pap és tanár Komáromban és Kassán működött. Neki köszönhető, hogy a költészet "deák iskolájának" érvényt szerzett és bebizonyította, hogy nyelvünk alkalmas a görög római verselésre. Tömör költői előadása Vörösmartyra és több késői nagyjainkra nagy hatással volt.